პროლეტარეებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

კომუნისტი

1920 — 1978

გაზეთი გამოდის 1920 წლის 3 ივნისიდან

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოსა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს ორგანო

КОМУНИСТИ — ОРГАН ЦК КП ГРУЗИИ, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА ГРУЗИНСКОЙ ССР И СОВЕТА МИНИСТРОВ ГРУЗИНСКОЙ ССР

□ შაბათი 15 აპრილი 1978 წ. □ № 89 (17133) □ ფასი 2 კაპ.

გუშინ, 14 აპრილს, თბილისში მუშაობა დაიწყო საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიამ.

რესპუბლიკის მუშათა კლასის, პოლმეურნეობა-გლეხობის, სახალხო ინტელიგენციის საუკეთესო წარმომადგენლები—უმაღლესი საბჭოს დეპუტატები განიხილავენ საქართველოს სსრ, ახალი კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტს.

სესია მუშაობას განაგრძობს.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროში. სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმში. სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოში

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის ლ. ი. ბრეჟნევის ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის რაიონებში მოგზაურობის შედეგების შესახებ

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიურო, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო, რომლებმაც მოისმინეს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის ლ. ი. ბრეჟნევის ინფორმაცია ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის რაიონებში მისი მოგზაურობის შესახებ, მთლიანად იწონებენ ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მიერ გაწეულ მუშაობას.

ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის მოგზაურობას დიდი მნიშვნელობა აქვს სკკპ XXV ყრილობის იმ გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის, რომ კომპლექსურად ავითვისოთ ბუნებრივი სიმდიდრენი და განვავითაროთ საწარმოო ძალები ციმბირსა და შორეულ აღმოსავლეთში, რომლებიც მზარდ როლს ასრულებენ ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკაში.

მოკავშირე რესპუბლიკების კომპარტიათა ცენტრალურმა კომიტეტებმა, პარტიის სამხარეო, საოლქო, საოკრუგო, საქალაქო და რაიონულმა კომიტეტებმა, პარტიულმა ორგანიზაციებმა, სამინისტროებმა და უწყებებმა პრაქტიკული დასკვნები უნდა გამოიტანონ მითითებებიდან და რეკომენდაციებიდან, რომლებიც ამხანაგმა ლ. ი. ბრეჟნევმა გამოთქვა მშრომელებთან, პარტიულ-სამეურნეო აქტივთან შეხვედრებისა და საუბრების დროს. ამოცანა ის არის, რომ ქვეყნის აღმოსავლეთში კვლავაც გავზარდოთ ქვანახშირის, ნავთობის, გაზის, უწინარეს ყოვლისა, ტიუმენის გაზის მოპოვება, უფრო სრულად გამოვიყენოთ ამ რაიონების უდიდესი ჰიდროენერგეტიკული რესურსები ალუმინის, ცელულოზის, ნავთობქიმიური და მრეწველობის სხვა დარგების განვითარებისათვის.

ხელმძღვანელობენ რა დებულებით იმის შესახებ, რომ გეგმა პარტიის ეკონომიკური პოლიტიკის რეალიზაციის მთავარი ინსტრუმენტია, ყველა პარტიულმა, საბჭოთა და სამეურნეო ორგანომ მთელი მეცადინეობა უნდა მოახმარონ 1978 წლის საგეგმო დავალებებისა და ნაკისრი სოციალისტური ვალდებულებების და მთლიანად ხუთწლედის უთუო შესრულების უზრუნველყოფას. ამასთან საჭიროა განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს წარმოების გაზრდას შინაგანი რეზერვების უკეთ გამოყენების, საწარმოთა საპროექტო სიმძლავრეების უსწრაფესი ათვისების გზით, „ვიწრო ადგილების“ დაძლევას, სამეურნეო მუშაობის ყოველ უბანზე ორგანიზებულობის, წესრიგისა და დისციპლინის ამაღლებას.

ადგილობრივმა პარტიულმა და საბჭოთა ორგანოებმა, სამინისტროებმა და უწყებებმა უნდა განახორციელონ უმნიშვნელოვანესი ასამუშავებელი ობიექტების დაჩქარებული აგების, მშენებლობათა მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგების გაუმჯობესების ღონისძიებანი; აღმოფხვრან ნაკლოვანებანი ტრანსპორტის მუშაობაში, სრულყონ ტვირთზიდვის დაგეგმვა, დაამყარონ წესრიგი მოძრავი შემადგენლობის გამოყენებაში.

სოფლის მეურნეობაში უწინარეს ყოვლისა მთელი ძალები და ყურადღება უნდა მოვახმაროთ იმას, რომ მაღალ აგროტექნიკურ დონეზე, მოკლე ვადებში ჩავატაროთ საგაზაფხულო თესვა, უზრუნველვყოთ მანქანა-ტრაქტორების პარკის დიდმწარმოებლური გამოყენება საგაზაფხულო მინდვრის სამუშაოებისა და მოსავლის აღების დროს. უკვე ახლა უნდა მოვამზადოთ მატერიალური ბაზა მარცვლეულის, ბოსტნეულის, ხილის დაცვა-შენახვისა და გადამუშავებისათვის. უნდა მივაღწიოთ, რომ მოსახლეობის მოთხოვნილებანი ხორცზე, რძეზე, ბოსტნეულზე სულ უფრო სრულად კმაყოფილდებოდეს ადგილებზე ამ პროდუქტების წარმოების გზით ოლქთშორისი სპეციალიზაციისა და კოოპერაციის გაღრმავების საფუძველზე.

სსრ კავშირის სახელმწიფო საგეგმო კომიტეტმა, რუსეთის სფსრ მინისტრთა საბჭომ შესაბამის სამინისტროებთან და უწყებებთან ერთად უნდა განახილონ კონკრეტული საკითხები, რომლებიც ეხება ციმბირისა და შორეული აღმოსავლეთის რაიონების შემდგომ სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას და რომლებიც დასახა ამხანაგმა ლ. ი. ბრეჟნევმა თავისი მოგზაურობის დროს.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიურო, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო აღნიშნავენ, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ამხანაგ ლ. ი. ბრეჟნევის შეხვედრებს საბჭოთა მეომრებთან საბჭოთა შეიარაღებული ძალების პირადი შემადგენლობის საბრძოლო და პოლიტიკური მომზადების შემდგომი ამაღლებისათვის.

საბჭოთა კავშირის მოქმედება თავდაცვის დარგში მიზნად ისახავს იმას, რომ დაიცვას საკუთარი თავი და თავისი სოციალისტური მეგობრები შესაძლო აგრესიისაგან, საიდანაც უნდა მომდინარეობდეს იგი. საბჭოთა კავშირისათვის უაღრესად უცხოა პოლიტიკა ძალის პოზიციიდან. იგი არ ემუქრება არც ერთ თავის მეზობელს, ახლობელსა თუ შორეულ მეზობლებს. ცდილობს განავითაროს კეთილმეზობლური ურთიერთობა სახელმწიფოთა შორის.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიურო, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ უნდა გაძლიერდეს ბრძოლა დაძაბულობის შენელების პროცესის გაღრმავებისათვის. თანამედროვე პირობებში არა არის რა იმაზე დიდმნიშვნელოვანი ამოცანა, რომელიც ქვეყნად თითოეული ადამიანის ბედს ეხება, ვიდრე რეალური განიარაღების მიღწევა. ამ მიზნის მიღწევის გზაზე დიდი ნაბიჯი შეიძლება გახდეს სსრ კავშირსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის გრძელვადიანი შეთანხმების დადება სტრატეგიული შეტევითი შეიარაღების შეზღუდვის შესახებ მხარეთა თანასწორობისა და ერთნაირი უშიშროების პრინციპის საფუძველზე. ეს დასახავს იმის პერსპექტივას, რომ გადავდგათ კიდევ უფრო შორს გამიზნული ნაბიჯი სტრატეგიული შეიარაღების შეზღუდვისა და შემცირების გზაზე. სსრ კავშირი ადასტურებს თავის წინადადებას, რომ მხარეებმა უარი თქვან ნეიტრონული იარაღის წარმოებაზე, რაც კაცობრიობას თავიდან აიცილებს გამალებული შეიარაღების ახალ ტურში ჩათრევას.

საბჭოთა კავშირი სოციალისტური თანამეგობრობის სხვა ქვეყნებთან მჭიდრო თანამშრომლობით მტკიცედ იბრძოლებს პროგრესისათვის განიარაღების სხვა საკითხებშიც, რომელთა გამო ახლა მიმდინარეობს მოლაპარაკება, იბრძოლებს მთელი საერთაშორისო ატმოსფეროს რადიკალური გაჯანსაღებისათვის.

სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიურო, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმი და სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭო გამოთქვამენ რწმენას, რომ საბჭოთა ადამიანები კიდევ უფრო მეტი ენერგიით იშრომებენ სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა შესრულებისათვის, განამტკიცებენ ჩვენი სამშობლოს ძლიერებას, აქტიურად შეუწყობენ ხელს პარტიისა და საბჭოთა სახელმწიფოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკის მიზნების წარმატებით მიღწევას.

საინფორმაციო ცნობა

საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის შესახებ

1978 წლის 14 აპრილს გაიმართა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის X პლენუმი.

პლენუმმა მოისმინა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტის მოსამზადებელი კომისიის თავმჯდომარის, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის ამხ. ე. ა. შევარდნაძის მოხსენება „საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ“.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა ამხ. ე. ა. შევარდნაძის მოხსენების გამო მიიღო დადგენილება, რომელიც ქვეყნდება პრესაში.

პლენუმზე საქართველოს სსრ ჰიმნის ტექსტის შესახებ ინფორმაცია გააკეთა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ამხ. ვ. მ. სირაძემ.

პლენუმის მუშაობაში მონაწილეობდნენ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის ორგანიზაციულ-პარტიული მუშაობის განყოფილების გამგის მოადგილე ამხ. ვ. ი. ბროვიკოვი და სკკპ ცენტრალური კომიტეტის სექტორის გამგის მოადგილე ამხ. ვ. ვ. ვასილიევი. (საქინფორმი).

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო განხილვის შედეგების შესახებ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის X პლენუმის 1978 წლის 14 აპრილის დადგენილება

1. მთლიანად და სავსებით მოწონებულ იქნეს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტის მოსამზადებელი კომისიის თავმჯდომარის ამხ. ე. ა. შევარდნაძის მოხსენება „საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ“.

2. ძირითადად მოწონებულ იქნეს კომისიის მიერ წარმოდგენილი საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტი იმ დამატებებით, დაზუსტებებითა და შესწორებებითურთ, რომლებიც შეტანილია საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების მიხედვით. შეტანილ იქნეს კონსტიტუციის პროექტი საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიის განსახილველად.

დაევალოს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველ მდივანს, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტის მოსამზადებელი კომისიის თავმჯდომარეს ამხ. ე. ა. შევარდნაძეს კონსტიტუციის პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ მოხსენება გააკეთოს საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს სესიაზე.

3. პარტიულმა, საბჭოთა ორგანოებმა, სამინისტროებმა და უწყებებმა, პროფკავშირულმა, კომკავშირულმა და სხვა საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა უურადღებით განიხილონ საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვის დროს შემოსული მშრომელთა წინადადებანი და შენიშვნები სახელმწიფო, სამეურნეო და კულტურული მშენებლობის კონკრეტულ უბნებზე მუშაობის გაუმჯობესების შესახებ და მიიღონ საჭირო ღონისძიებანი მათი პრაქტიკული განხორციელებისათვის. (საქინფორმი).

ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენა

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესია

ათ უკვე ხანი კვირაა საბჭოთა საქართველოს მშრომელები საყოველთაო-სახალხო განხილვისათვის გამოქვეყნებული საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტის შთამეფდილებით ცხოვრობენ. ამ დიდმნიშვნელოვან პოლიტიკურ დოკუმენტში ხორცს ისხამს ხალხმეფიფი მშენებლობის მდიდარი გამოცდილება, ასახავს საბჭოთა ხალხების ძმურ ოჯახში რესპუბლიკის განვითარების ახალ ეტაპს.

საყოველთაო-სახალხო განხილვის დროს მოწონებული და შევიტანეთ პროექტი გამოხატავს რესპუბლიკის განვითარების ეროვნულ და სხვა თავისებურებებს, იქ კონსტიტუციურად არის დამკვიდრებული საზოგადოების ცხოვრებაში კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელი როლი. და ეს ხალხის ერთხულოვანი სურვილი, მისი ინტერესების გამოხატულებაა.

ჩვენი ხაზოგადოების წინსვლის კვალობაზე განუხრელად იზრდება კომუნისტური პარტიის როგორც ჩვენი ქვეყნის მუშათა კლასისა და ყველა მშრომელის ბელადის როლი. სოციალისტური საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ახალი ძალით გამოვლინდა პარტიის პოლიტიკის შორსმჭვრეტელობა და რეალიზმი, კომუნისტური მშენებლობის კონკრეტული ამოცანების გადასაწყვეტად მშრომელთა შემოქმედებითი ენერგიის წარმართვის უნარი. საქართველოს მშრომელებს ახალი კონსტიტუციის პროექტის გამოქვეყნება მიუნიჭა ჩვენი პარტიის ბრძნული ლენინური ეროვნული პოლიტიკის გამარჯვების, ყველა ხალხთა ძმობის ურღვევი მეგობრობისა და ძმობის მკაფიო გამოვლინებად.

რესპუბლიკის მშრომელები ახალი კონსტიტუციის განხილვისა და მიღებას იმ დროს აღნიშნავენ, როცა სულ უფრო ძლიერდება პოლიტიკური და შრომითი აღმავლობა, სულ უფრო ფართოდ ნაღდება სოციალისტური შეჯიბრება სკკპ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებების, ხუთწლედის მესამე წლის ყველა გეგმისა და ხოციალისტური ვალდებულებების უთუოდ შესრულებისათვის. მათ მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი რესპუბლიკის კონსტიტუციის მიღების წელი გადაიქცეონ დამკვრელური შრომის წლად, მიაღწიონ უფრო მაღალ შედეგებს, ვიდრე ოდესმე, და თავიანთი თავდადებული შრომით განამტკიცონ ჩვენი სამშობლოს ძლიერება და ავტორიტეტი.

ხალართველოს მშრომელები კომუნისტურ მშენებლობაში მიღწეულ ყველა წარმატებას, რის გამოვლინებაც იყო რესპუბლიკის მეხუთედ დაჯილდოება სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სხრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და ხრულიად საკავშირო ალკკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშით, უკავშირებენ იმ ყურადღებასა და ზრუნვას, რომლებსაც სკკპ ცენტრალური კომიტეტი, მისი პოლიტბიუროო და პირადად ლ. ი. ბრეჟნევი იჩენენ ჩვენი რესპუბლიკისათვის, ისევე როგორც ყველა მოკავშირე რესპუბლიკისათვის.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს სხდომათა დარბაზი. 14 აპრილს აქ შეიკრიბნენ მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობის, სახალხო ინტელიგენციის საუკეთესო წარმომადგენლები — რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს დეპუტატები, რათა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიაზე განეხილათ და დიმტკიცებინათ საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი.

სესიის პრეზიდიუმში არიან ამხანაგები **ბ. გ. გილაშვილი, შ. დ. კიკნაძე, გ. ვ. კოლბინი, ო. თ. კულიშევი, თ. ნ. მენთეშაშვილი, ზ. ა. პატარაძე, ჯ. ი. პატიაშვილი, ვ. მ. ხარაძე, ე. ა. შევარდნაძე, ფ. კ. შარტავა, ო. ე. ჩერქეზიი, ნ. ა. ჭითანავა, ხ. ე. ხაბეიშვილი,** სკკპ ცენტრალური კომიტეტის ორგანიზაციულ-პარტიული მუშაობის განყოფილების გამგის მოადგილე ამხ. **ვ. ი. ბროვიკოვი** და სკკპ ცენტრალური კომიტეტის სექტორის გამგის მოადგილე ამხ. **ვ. ვ. ვასილიევი.**

სესია გახსნა ხალართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ დეპუტატმა **ი. ბ. აბაშიძემ.**

შემოიტა წინადადება საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე სესიის დღის წესრიგში შეიტანონ საკითხი: საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტის შესახებ.

ხაკითხი სესიის განსახილველად შეიქმნა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის მოსამზადებელ კომისიის.

დღის წესრიგი ერთხმად მტკიცდება.

მოხსენება „საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ“ გააკეთა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის მოსამზადებელი კომისიის თავმჯდომარემ, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა დეპუტატმა **ე. ა. შევარდნაძემ.**

შემოდის წინადადება შეიქმნას საქართველოს სსრ კონსტიტუციის საბოლოო ტექსტის მოსამზადებელი სარედაქციო კომისია. დეპუტატები ერთხმად ირჩევენ სარედაქციო კომისიას დეპუტატ ე. ა. შევარდნაძის თავმჯდომარეობით.

შემდეგ დეპუტატები იწყებენ საქართველოს სსრ კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტის საკითხის განხილვას.

ხაკითხის განხილვაში მონაწილეობდნენ დეპუტატები: **ნ. ვ. გურგენიძე** (ქალაქ თბილისის გოგებაშვილის საარჩევნო ოლქი), **ბ. ვ. შინკუბა** (ბესლეთის ხაარჩევნო ოლქი; სოხუმის რაიონი), **დ. დ. დიასამიძე** (ხელვაჩაურის საარჩევნო ოლქი, ხელვაჩაურის რაიონი).

15 აპრილს უმაღლესი საბჭოს სესია მუშაობს განაგრძობს. (საქინფორმი).

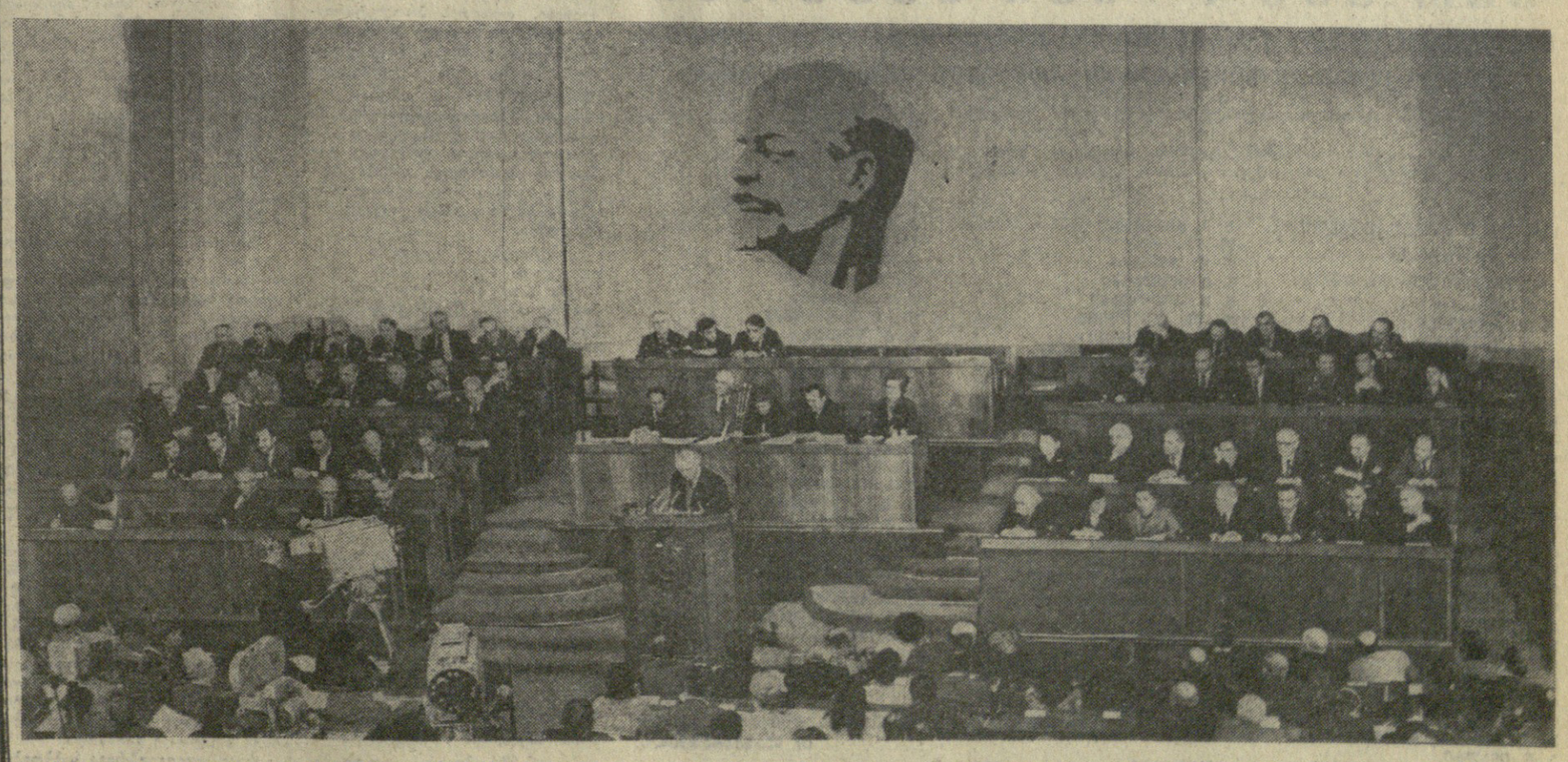

თბილისი, 1978 წლის 14 აპრილი. ხუროთმოძღვრ: საქართველოს სსრ მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიის სხდომა.
ვლ. ბინზბურგის ფოტო.

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საკონსტიტუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხ. ე. ა. შევარდნაძის მოხსენება საქართველოს სსრ მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიაზე

ამხანაგო დეპუტატებო!

დღევანდელი დღე ისტორიული დღეა ჩვენი რესპუბლიკის ცხოვრებაში.

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიას დიდი მისია დაეკისრა. დღეს ამ დარბაზში შეკრებილი, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის მოქალაქეთა სრულუფლებიან წარმომადგენლებს, ხალხის რჩეული, სახალხო დეპუტატებს წილად ხვდათ ბედნიერება განიხილონ და მიიღონ საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუცია.

რესპუბლიკის ისტორიამ სულ ორიოდე რიგგარეშე სესია იცის. მათ ადრე სავანგებოს უწოდებდნენ. მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიაც უთუოდ სავანგებოთა რანგს განეკუთვნება, რადგან ხალხს სახელით იგი აცხადებს, აღიარებს და იღებს რესპუბლიკის ძირითად კანონს, რომელიც რეალური სოციალიზმის უმაღლეს იდეალსა და მიზანს ემსახურება.

I.

ჩვენი სესია მეტად ღირსშესანიშნავ დროს მიმდინარეობს. სულ ახალ-ახალ გამარჯვებებს აღწევს საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა სახელმწიფოს ლენინური სამნაო და სავარეო პოლიტიკა.

საბჭოთა საქართველოს მშრომელები, ისევე როგორც მთელი საბჭოთა ხალხი, მონოლითურად დარაზმულნი სკკპ ცენტრალური კომიტეტისა და მისი პოლიტბიუროს გარშემო, თვალსაჩინო წარმატებებს აღწევენ ხუთწლედის მესამე წლის მიჯნების მიღწევაში, ეფექტიანობისა და ხარისხის ხუთწლედის გრანდიოზული პროგრამის განხორციელებაში.

მთელი მსოფლიო ამ დღეებში დიდი ინტერესით აღევნებდა თვალყურს თანამედროვეობის გამოჩენილი სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწის, უდრეკი მარქსისტ-ლენინელის ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მოგზაურობას ცომბრისსა და შორეული აღმოსავლეთის რაიონებში.

ეს პოლიტიკური მოვლენა გადაიქცა პარტიისა და ხალხის ერთიანობის მძლავრ დემონსტრაციად, მასებთან პარტიის კავშირის შემდგომი განმტკიცების ახალ თვალსაჩინო დადასტურებად.

საბჭოთა ხალხმა ახალი საბჭოთა კონსტიტუციის შექმნა კანონზომიერად დაუკავშირა ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის სახელს და მოღვაწეობას.

მართლაც რომ, ძნელია სრულად შეაფასო ის ღვაწლი, რაც ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევმა დასდო განვითარებული სოციალიზმის თეორიასა და პრაქტიკას. მან შემოქმედებითად გამოიყენა ლენინური თეორიული მემკვიდრეობა, დიდი ლენინის უკვდავი იდეები, არა მარტო განავითარა და გაამდიდრა მარქსიზმ-ლენინიზმის საგანძური ახალი თეორიული დებულებებითა და დასკვნებით, არამედ სათავეში ჩაუდგა კომუნისტური მშენებლობის პრაქტიკის ლენინური კურსით წარმართვის დიად საქმეს.

ამხანაგ ბრეჟნევის შრომებმა, მისთვის დამახასიათებელმა სიბრძნემ, წინდახედულობამ და შორსმჭვრეტელობამ ჯგუფელყო საკავშირო საკონსტიტუციო კომისიის მუშაობის წარმატება, ჩვენი ქვეყნის ძირითადი კანონის ყოველი საკონსტიტუციო დებულების ნათელ ახრად ჩამოსხმა და გამოძერწვა.

საბჭოთა ხალხი განვითარებული სოციალიზმისა და მისი კონსტიტუციის შემოქმედია.

განვითარებული სოციალიზმის ღრმა მეცნიერული და ამომწურავი განსაზღვრება, რომელიც ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევმა მოგვცა ნაშრომში „კომუნისტების გზის ისტორიული მიჯნა“ ასახავს იმ გიგანტურ ეკონომიკურ და სოციალურ გარდაქმნებს, რომლებიც ჩვენს დიად ქვეყანაში მოხდა.

სსრ კავშირის კონსტიტუციის სამართლიანად უწოდა ხალხმა კომუნიზმის მშენებლობის ეპოქის მანიფესტი. ეს ფორმულა მარქსისა და ენგელსის გენიალური თხზულების „კომუნისტური პარტიის მანიფესტის“ სახელწოდებას გვაგონებს. სიმბოლურია, ღრმამნიშვნელოვანი და ნიშანდობლივია ეს მინიშნება, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი იმ მანიფესტის ideur-პოლიტიკურ სამეცნიერო საბუნა აშენებული.

თამამად შეგვიძლია მოვახსენოთ რესპუბლიკის უმაღლეს საბჭოს, რომ საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი მთლიანად და სავსებით შეესაბამება კონსტიტუციის ცნებისა და არსის, მარქსისტულ-ლენინურ გაგებას, გამოვთქვამთ ღრმა რწმენას, რომ იგი გამოხატავს ქართველი ხალხის, რესპუბლიკაში მცხოვრები ყველა ხალხის, ჩვენი სახელოვანი მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობის, ინტელიგენციის, მშრომელი მასების ურყევ ნებასა და სასიცოცხლო ინტერესებს და წარმოადგენს სოციალიზმისა და კომუნიზმის მშენებლობის სიმტკიცე იარაღს.

კონსტიტუციის პროექტი, რომელსაც ჩვენ დღეს ამ სავანგებო, რიგგარეშე სესიაზე განვიხილავთ, რესპუბლიკის მეოთხე კონსტიტუციაა.

რესპუბლიკის ყოველი კონსტიტუცია თავისი ეპოქის კონკრეტრირებული გამოხატულება იყო. 1922 წლის კონსტიტუცია — საბჭოთა საქართველოს პირველი კონსტიტუცია გახლდათ და იგი მიღებულ იქნა სსრ კავშირის შექმნის წელს.

თავისი ისტორიული როლი შესრულა 1927 წლის კონსტიტუციამ, რომელიც ამიერკავკასიის რესპუბლიკათა ძმურ ფედერაციაში შემავალი ჩვენი რესპუბლიკის ძირითადი კანონი იყო.

1937 წლის კონსტიტუცია გამარჯვებული სოციალიზმის ეპოქის საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციაა.

1978 წლის კონსტიტუცია, რომელსაც ამ სესიაზე ვიღებთ, განვითარებული სოციალიზმის ეპოქის — საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციაა.

ასე რომ, ყოველ კონსტიტუციას თავისი ადგილი აქვს მიჩნეული რესპუბლიკის პოლიტიკურ ისტორიაში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ საქართველოს სსრ ძირითადი კანონის პროექტი შედგენილია საბჭოთა კონსტიტუციური მშენებლობის მემკვიდრეობითობის პრინციპებზე.

მაგრამ მასში უბრალოდ კი არ არის გადმოტანილი საქართველოს 1922, 1927 და 1937 წლების კონსტიტუციების დებულებები, არამედ ითვალისწინებს საბჭოთა ხალხის, მათ შორის საქართველოს მშრომელთა კონკრეტულ ისტორიულ გამოცდილებას, შემოქმედებითად იმდიდრებს, ავითარებს, აკონკრეტებს მას, უფარდებს განვითარებული სოციალიზმის სინამდვილეს. ამის საილუსტრაციო მაგალითები მრავალია.

განსახილველად წარმოდგენილ პროექტში 11 კარი, 22 თავი და 185 მუხლია, დღემდე მოქმედ 1937 წლის საქართველოს კონსტიტუციაში კი — 14 თავი და 162 მუხლია. სრული გაუგებრობა იქნებოდა ვინმეს ეფიქრა, რომ საქმე გვაქვს მხოლოდ რაოდენობრივ სახესხვაობასთან. რესპუბლიკის განვითარების თავისებურებებმა მოითხოვა ეს ცვლილება და ამდენად იგი თვისებრივიც არის, ვინაიდან, ძირითადად, რესპუბლიკის გამგებლობის, მოქალაქეთა უფლებათა და თავისუფლებათა გაფართოებას ასახავს.

სოციალისტური კონსტიტუციის ცნება და არსი, მარქსისტულ-ლენინური თვალსაზრისთა, ის არის, რომ იგი მუშათა კლასის, მშრომელი მასების ნებისა და ინტერესების გამომხატველია, სოციალიზმისა და კომუნიზმის აშენების იარაღია.

სსრ კავშირის ძირითადი კანონი საბჭოთა სახელმწიფოს სამოცი წლის განვითარების კონცენტრირებული შედეგია. გასაგებია, რომ საქართველოს კონსტიტუციის პროექტი საბჭოთა რესპუბლიკის 57 წლის მიღწევებს ასახავს და სსრ კავშირის ეროვნულ-სახელმწიფო წყობილებაში საერთო-საკავშირო და ეროვნული, რესპუბლიკური საწყისების განვითარების დიალექტიკას გამოხატავს.

საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი საერთო-სახალხო საბჭოთა სახელმწიფოსა და მოკავშირე რესპუბლიკების კანონმდებლობათა შესაბამისობისა და ამასთან ერთად საბჭოთა საქართველოს ეროვნული და განვითარების სხვა თავისებურებების ნათელი გამოხატულებაა. ამრიგად, ბუნებრივია, რომ საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის პროექტის ყოველი კარი, თავი და მუხლი, მისი არსი და სულისკვეთება ეფუძნება საბჭოთა ქვეყნის კონსტიტუციას, გამომდინარეობს მისგან, რაც ჩვენი დიადი მრავალეროვანი სამშობლოს ხალხთა ძმური ერთიანობის კიდევ ერთი უტყუარი, შთამბეჭდავი დადასტურებაა.

საქართველოს სსრ საკონსტიტუციო კომისიის სახელითა და დავალებით სრული რწმენით უნდა განვაცხადო, რომ საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის ტექსტზე მუშაობა ხასიათდებოდა დაძაბული, საინტერესო და, თუ გნებავთ, მღელვარე შემოქმედებითი პროცესით, რომელსაც სწორედ საერთო-საკავშირო და რესპუბლიკურ კანონმდებლობათა შესაბამისობა დაედო მყარ საფუძვლად, რადგან ივივე შესაბამისობა ამავე დროს მიუთითებს, რომ დასრულდა და წარსულს ჩაბარდა წარსულისგანვე დანატოვარი ერებისა და ეროვნებების ეკონომიკური და კულტურული ჩამორჩენილობა და ფაქტიური უთანასწორობა, რომ საბჭოთა ერები და ეროვნებები, მათ შორის საქართველო და მისი მშრომელები კომუნისტური განვითარების გზას დგებიან და ეს პროცესი შეუქცევადია.

საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის ტექსტის დადგენაზე მუშაობის პროცესში რესპუბლიკის საკონსტიტუციო კომისიას შესაძლებლობა ჰქონდა გაცნობოდა ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის კონსტიტუციათა პროექტებს. და როგორ ლაპარაკია ეროვნულ თავისებურებათა ასახვაზე, გული სიამაყით გვესება, რომ მათში პარტიის ლენინური ეროვნული პოლიტიკა გამოსჭვივის, რომ მათ ფიფილ ზოლად გასდევს პარტიის პოლიტიკიდან გამომდინარე ეს მოთხოვნა — მოკავშირე რესპუბლიკის ეროვნულ თავისებურებათა გათვალისწინება. ამაში საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის მაგალითებზეც ვრწმუნდებით.

გავიხსენოთ, რა თქვა მათ შესახებ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევმა სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მეშვიდე სესიაზე.

„სსრ კავშირში, როგორც ცნობილია, ჩამოყალიბდა ადამიანთა ახალი ისტორიული ერთობა — საბჭოთა ხალხი. ზოგიერთმა ამხანაგმა — მართალია, ისინი ძალიან ცოტანი არიან — აქედან მცდარი დასკვნები გამოიტანა: ისინი გვთავაზობენ კონსტიტუციაში შევიტანოთ ერთიანი საბჭოთა ერის ცნება, გავაუქმოთ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკები ან მკვეთრად შევზღუდოთ მოკავშირე რესპუბლიკების სუვერენიტეტი და ჩამოვართვათ მათ სსრ კავშირიდან გასვლის უფლება, საგარეო ურთიერთობის უფლება. ასეთივე აზრისა წინადადებები, რომ გაუქმდეს ეროვნებათა საბჭო და შეიქმნას ერთობლივი ეროვნული საბჭო. ვფიქრობ, ასეთ წინადადებათა მცდარობა აშკარაა. საბჭოთა ხალხის სოციალურ-პოლიტიკური ერთიანობა სულაც არ ნიშნავს ეროვნულ განსხვავებათა გაქრობას. ლენინური ეროვნული პოლიტიკის თანმიმდევრული განხორციელების შეიხებით ჩვენ, სოციალიზმი რომ ავაშენეთ, ამავე დროს ისტორიაში პირველად წარმატებთან გადაწყვიტეთ ეროვნული საკითხი. ურღვევია საბჭოთა ხალხის მეგობრობა, კომუნისტური შენებლობის პროცესში განუხრელად მიმდინარეობს მათი დაახლოება, მათი სულიერი ცხოვრების ურთიერთგამდიდრება. მაგრამ ჩვენ სოშიზ გზას დავადგებოდით, ხელოვნურად რომ დაგვეწყო ერების დაახლოების ამ ობიექტური პროცესის დაჩქარება. ამის თაობაზე ჩვენ დაკიბნით გვაფრთხილებდა ვ. ი. ლენინი და მის ანდერძს ჩვენ არ გადავალთ“.

საქართველოს სსრ კონსტიტუციის მიღების წინადღეს რესპუბლიკის ყოველ პატიოსან მშრომელსა და მოქალაქეს ებადება დაუოკებელი სურვილი, ერთხელ კიდევ გადახედოს საბჭოთა საქართველოს მიერ განვლილ ისტორიულ გზას, შეაჯამოს ეკონომიკისა და კულტურის ზრდისა და წინსვლის ციფრები, მასშტაბები, ფაქტები და მოვლენები, თვალსაზრისი დაინახოს, თუ რანი ვიყავით და რანი ვართ!

საქართველოს ეკონომიკისა და კულტურის აყვავება ბრძნული ლენინური ეროვნული პოლიტიკის შედეგია.

1977 წელს საქართველოს სამრეწველო პროდუქციის საერთო მოცულობა დაახლოებით 100-ჯერ აღემატებოდა 1913 წლისა და 150-ჯერ 1920 წლის მაჩვენებლებს. შესაბამისად, რვაჯერ და ათჯერ გაიზარდა სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება. რეალიზაციამდელი იგარაული ქვეყნისათვის ეს დიდი ზრდა და წინსვლაა.

ძირეულად იცვალა სახე მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის სტრუქტურამ. ძველ საქართველოში მსუბუქი და ცვლის მრეწველობის დარგების წილად მთელი მრეწველობის 80-90 პროცენტი მოდიოდა. ახალ საქართველოში ამ დარგების დაჩქარებული განვითარების მიუხედავად მძიმე ინდუსტრიის, ე. ი. საბაზისო დარგების ხვედრითმა წონამ 50 პროცენტს გადააჭარბა. საქართველოს სამრეწველო პროდუქცია — ჭიათურის მანგანუმი, რუსთაველის ფოლადი, თბილისური ელმავალი, ქუთაისური სატვირთო მანქანა, ბათუმის წყალქვეშაფრთიანი კატარღები, თეთრმფრინავები და მრავალი სხვა რამ ჩვენი თვალუწვდენელი ქვეყნის თითქმის ყველა რაიონში და საზღვარგარეთის 70 ქვეყანაში იგზავნება.

რესპუბლიკას არ ახსოვს სოფლის მეურნეობის ისეთი აღმავლობა, როგორიც ბოლო წლებს ახასიათებს.

საბჭოთა საქართველო სახალხო მეურნეობის დარგში მოპოვებული წარმატებებისათვის ზედიზედ მეხუთეთ ჯილდოდება სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საკავშირო ალკკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშით.

მაგრამ მუდამ უნდა ახსოვდეს ყველას ისიც, რომ ყოველივე ეს ინტერნაციონალური შენაძენია, პარტიის ბრძნული ლენინური ეროვნული პოლიტიკის შედეგია. შედეგია იმისა, რომ იყო ლენინი, რუსეთის პროლეტარიატი, არის თავისუფალ ერთა დიადი ძმური კავშირი, არის დიდი რუსი ხალხი, არის ლენინელთა დიადი პარტია.

ჩვენი ხალხის მეხსიერებაში არასოდეს არ წაიშლება ის ისტორიული როლი, რომელიც უანგაროდ შეასრულეს დიდმა რუსეთმა, დიდმა და გენიალურმა რუსმა ხალხმა, მისმა საუკეთესო შვილებმა.

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას: დიდი რუსეთი, დიდი რუსი ხალხი რომ არა, რუსეთთან ნებაყოფლობით შეერთების შესახებ ჩვენი შორსმჭვრეტელი წინაპრების ძნელი, მაგრამ ბრძნული გადაწყვეტილება რომ არა, საქართველო დიდი ხანია აღგვილი იქნებოდა პირისაგან მიწისა. რამდენიმე წლის შემდეგ 200 წელი შესრულდება რუსეთთან შეერთების ისტორიული აქტიდან. ეს იქნება ჩვენი და რუსი ხალხის ერთობლივი დღესასწაული, ინტერნაციონალური და ეროვნული ზეიმი.

ლენინმა და მისმა ახალი ტიპის პარტიამ პირველად შექმნეს ახალი სოციალისტური ცივილიზაცია და ერთა ძორის ახალი, საძმართლიანი ურთიერთობის პროგრამა და მოდელი. მხოლოდ საბჭოთა ხალხების ურღვევ მეგობრობას შეეძლო ამ ხალხების აღორძინება, და ამ მეგობრობისა და თანამშრომლობის დღევანდელი ეტაპი — ეროვნული საკითხის ლენინური დასკვნები გამოიტანა: ისინი გვთავაზობენ კონსტიტუციაში შევიტანოთ ერთიანი საბჭოთა ერის ცნება, გავაუქმოთ მოკავშირე და ავტონომიური რესპუბლიკები ან მკვეთრად შევზღუდოთ მოკავშირე რესპუბლიკების სუვერენიტეტი და ჩამოვართვათ მათ სსრ კავშირიდან გასვლის უფლება, საგარეო ურთიერთობის უფლება. ასეთივე აზრისა წინადადებები, რომ გაუქმდეს ეროვნებათა საბჭო და შეიქმნას ერთობლივი ეროვნული საბჭო. ვფიქრობ, ასეთ წინადადებათა მცდარობა აშკარაა. საბჭოთა ხალხის სოციალურ-პოლიტიკური ერთიანობა სულაც არ ნიშნავს ეროვნულ განსხვავებათა გაქრობას. ლენინური ეროვნული პოლიტიკის თანმიმდევრული განხორციელების შეიხებით ჩვენ, სოციალიზმი რომ ავაშენეთ, ამავე დროს ისტორიაში პირველად წარმატებთან გადაწყვიტეთ ეროვნული საკითხი. ურღვევია საბჭოთა ხალხის მეგობრობა, კომუნისტური შენებლობის პროცესში განუხრელად მიმდინარეობს მათი დაახლოება, მათი სულიერი ცხოვრების ურთიერთგამდიდრება. მაგრამ ჩვენ სოშიზ გზას დავადგებოდით, ხელოვნურად რომ დაგვეწყო ერების დაახლოების ამ ობიექტური პროცესის დაჩქარება. ამის თაობაზე ჩვენ დაკიბნით გვაფრთხილებდა ვ. ი. ლენინი და მის ანდერძს ჩვენ არ გადავალთ“.

საქართველოს სსრ კონსტიტუციის მიღების წინადღეს რესპუბლიკის ყოველ პატიოსან მშრომელსა და მოქალაქეს ებადება დაუოკებელი სურვილი, ერთხელ კიდევ გადახედოს საბჭოთა საქართველოს მიერ განვლილ ისტორიულ გზას, შეაჯამოს ეკონომიკისა და კულტურის ზრდისა და წინსვლის ციფრები, მასშტაბები, ფაქტები და მოვლენები, თვალსაზრისი დაინახოს, თუ რანი ვიყავით და რანი ვართ!

საქართველოს ეკონომიკისა და კულტურის აყვავება ბრძნული ლენინური ეროვნული პოლიტიკის შედეგია.

1977 წელს საქართველოს სამრეწველო პროდუქციის საერთო მოცულობა დაახლოებით 100-ჯერ აღემატებოდა 1913 წლისა და 150-ჯერ 1920 წლის მაჩვენებლებს. შესაბამისად, რვაჯერ და ათჯერ გაიზარდა სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება. რეალიზაციამდელი იგარაული ქვეყნისათვის ეს დიდი ზრდა და წინსვლაა.

ძირეულად იცვალა სახე მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის სტრუქტურამ. ძველ საქართველოში მსუბუქი და ცვლის მრეწველობის დარგების წილად მთელი მრეწველობის 80-90 პროცენტი მოდიოდა. ახალ საქართველოში ამ დარგების დაჩქარებული განვითარების მიუხედავად მძიმე ინდუსტრიის, ე. ი. საბაზისო დარგების ხვედრითმა წონამ 50 პროცენტს გადააჭარბა. საქართველოს სამრეწველო პროდუქცია — ჭიათურის მანგანუმი, რუსთაველის ფოლადი, თბილისური ელმავალი, ქუთაისური სატვირთო მანქანა, ბათუმის წყალქვეშაფრთიანი კატარღები, თეთრმფრინავები და მრავალი სხვა რამ ჩვენი თვალუწვდენელი ქვეყნის თითქმის ყველა რაიონში და საზღვარგარეთის 70 ქვეყანაში იგზავნება.

რესპუბლიკას არ ახსოვს სოფლის მეურნეობის ისეთი აღმავლობა, როგორიც ბოლო წლებს ახასიათებს.

საბჭოთა საქართველო სახალხო მეურნეობის დარგში მოპოვებული წარმატებებისათვის ზედიზედ მეხუთეთ ჯილდოდება სკკპ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პროფსაბჭოსა და სრულიად საკავშირო ალკკ ცენტრალური კომიტეტის გარდამავალი წითელი დროშით.

მაგრამ მუდამ უნდა ახსოვდეს ყველას ისიც, რომ ყოველივე ეს ინტერნაციონალური შენაძენია, პარტიის ბრძნული ლენინური ეროვნული პოლიტიკის შედეგია. შედეგია იმისა, რომ იყო ლენინი, რუსეთის პროლეტარიატი, არის თავისუფალ ერთა დიადი ძმური კავშირი, არის დიდი რუსი ხალხი, არის ლენინელთა დიადი პარტია.

ჩვენი ხალხის მეხსიერებაში არასოდეს არ წაიშლება ის ისტორიული როლი, რომელიც უანგაროდ შეასრულეს დიდმა რუსეთმა, დიდმა და გენიალურმა რუსმა ხალხმა, მისმა საუკეთესო შვილებმა.

დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას: დიდი რუსეთი, დიდი რუსი ხალხი რომ არა, რუსეთთან ნებაყოფლობით შეერთების შესახებ ჩვენი შორსმჭვრეტელი წინაპრების ძნელი, მაგრამ ბრძნული გადაწყვეტილება რომ არა, საქართველო დიდი ხანია აღგვილი იქნებოდა პირისაგან მიწისა. რამდენიმე წლის შემდეგ 200 წელი შესრულდება რუსეთთან შეერთების ისტორიული აქტიდან. ეს იქნება ჩვენი და რუსი ხალხის ერთობლივი დღესასწაული, ინტერნაციონალური და ეროვნული ზეიმი.

ლენინმა და მისმა ახალი ტიპის პარტიამ პირველად შექმნეს ახალი სოციალისტური ცივილიზაცია და ერთა ძორის ახალი, საძმართლიანი ურთიერთობის პროგრამა და მოდელი. მხოლოდ საბჭოთა ხალხების ურღვევ მეგობრობას შეეძლო ამ ხალხების აღორძინება, და ამ მეგობრობისა და თანამშრომლობის დღევანდელი ეტაპი — ეროვნული საკითხი ლენინური ტრადიციის მიხედვით, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი არა მარტო სოციალისტური სოციალიზმის არსებითის სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მონაპოვარს ასახავს, არამედ პარტიის საპროგრამო მოთხოვნებსაც ამკვიდრებს. რაკი განვითარებული სოციალიზმის ჩვენი საზოგადოება განვითარებული სოციალისტური დემოკრატიის საზოგადოებად იქცა, კონსტიტუციის პროექტი საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკის საერთო-სახალხო სოციალისტურ სახელმწიფოდ აცხადებს და სახელმწიფო ხელისუფლების მთავარ პრინციპად ხალხის ძალაუფლებას აკანონებს.

რით არის ძვირფასი ჩვენთვის საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის პროექტი?

უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ იგი კონცენტრირებულად გამოხატავს საბჭოთა საქართველოს მიერ განვლილ ისტორიულ, თითქმის 60-წლიან გზას;

არის რესპუბლიკის მშრომელთა მიერ მოპოვებულ ისტორიულ გამარჯვებათა პოლიტიკური და სოციალმდებლო ასპექტებით უკვდავყოფა;

არის მარქსიზმ-ლენინიზმის — ჩვენი კონსტიტუციის თეორიული საფუძვლის შემოქმედებითი გამოყენებისა და განვითარების ნიმუში.

ახალი კონსტიტუცია მოსწავლებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომ განვითარებასა და გაღრმავებას.

საბჭოთა საქართველოს ახალ კონსტიტუციაში ნათლად აისახა **საბჭოთა პოლიტიკური სისტემა** ჩვენი რესპუბლიკის კონკრეტულ-ისტორიული პირობების გათვალისწინებით.

რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტი ნათლად გვიჩვენებს საბჭოთა საზოგადოების პოლიტიკური სისტემის ძირითად ნიშნებს და წარმოაჩენს მას, როგორც სოციალისტური დემოკრატიის პრაქტიკული რეალიზაციის უტყუარ მექანიზმს. იგი, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, როგორც ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის კონსტიტუცია, გვიჩვენებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარების დიალექტიკურ სურათს.

კონსტიტუციის პროექტის ამოსავალი წერტილია დებულება, რომ დემოკრატიის შემდგომი განვითარება მომწიფებული სოციალიზმის კანონზომიერებაა და ამავე დროს რესპუბლიკის, ისევე როგორც მთელი საბჭოთა პოლიტიკური სისტემის, განვითარების მთავარ მამართულებას წარმოადგენს.

კონსტიტუციის პროექტი ითვალისწინებს, რომ ლენინური მოძღვრება დემოკრატიულ ცენტრალიზმზე და სოციალისტურ კანონიერებაზე საბჭოთა სახელმწიფოს ორგანიზაციისა და მოღვაწეობის კონსტიტუციური პრინციპია.

საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციაში ნათლად აისახა **საბჭოთა პოლიტიკური სისტემა** ჩვენი რესპუბლიკის კონკრეტულ-ისტორიული პირობების გათვალისწინებით.

რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტი ნათლად გვიჩვენებს საბჭოთა საზოგადოების პოლიტიკური სისტემის ძირითად ნიშნებს და წარმოაჩენს მას, როგორც სოციალისტური დემოკრატიის პრაქტიკული რეალიზაციის უტყუარ მექანიზმს. იგი, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, როგორც ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის კონსტიტუცია, გვიჩვენებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარების დიალექტიკურ სურათს.

კონსტიტუციის პროექტის ამოსავალი წერტილია დებულება, რომ დემოკრატიის შემდგომი განვითარება მომწიფებული სოციალიზმის კანონზომიერებაა და ამავე დროს რესპუბლიკის, ისევე როგორც მთელი საბჭოთა პოლიტიკური სისტემის, განვითარების მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს.

კონსტიტუციის პროექტი ითვალისწინებს, რომ ამ ფაქტს, რომ საბჭოთა საქართველო სსრ კავშირის — საერთო-სახალხო სახელმწიფოს განუყოფელი ნაწილია და ნათლად წარმოაჩენს საბჭოთა სახელმწიფოს არსსა და ძირითად ნიშნებს განვითარებული სოციალიზმის ეტაპზე.

კონსტიტუციის პროექტი ითვალისწინებს, რომ ლენინური მოძღვრება „დემოკრატიული ცენტრალიზმზე და სოციალისტურ კანონიერებაზე საბჭოთა სახელმწიფოს ორგანიზაციისა და მოღვაწეობის კონსტიტუციური პრინციპია.

საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციაში ნათლად აისახა **საბჭოთა პოლიტიკური სისტემა** ჩვენი რესპუბლიკის კონკრეტულ-ისტორიული პირობების გათვალისწინებით.

რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტი ნათლად გვიჩვენებს საბჭოთა საზოგადოების პოლიტიკური სისტემის ძირითად ნიშნებს და წარმოაჩენს მას, როგორც სოციალისტური დემოკრატიის პრაქტიკული რეალიზაციის უტყუარ მექანიზმს. იგი, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, როგორც ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის კონსტიტუცია, გვიჩვენებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარების დიალექტიკურ სურათს.

კონსტიტუციის პროექტის ამოსავალი წერტილია დებულება, რომ დემოკრატიის შემდგომი განვითარება მომწიფებული სოციალიზმის კანონზომიერებაა და ამავე დროს რესპუბლიკის, ისევე როგორც მთელი საბჭოთა პოლიტიკური სისტემის, განვითარების მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს.

კონსტიტუციის პროექტი ითვალისწინებს, რომ ამ ფაქტს, რომ საბჭოთა საქართველო სსრ კავშირის — საერთო-სახალხო სახელმწიფოს განუყოფელი ნაწილია და ნათლად წარმოაჩენს საბჭოთა სახელმწიფოს არსსა და ძირითად ნიშნებს განვითარებული სოციალიზმის ეტაპზე.

ეროვნული ტრადიციის მიხედვით, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი არა მარტო სოციალიზმის არსებითის სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მონაპოვარს ასახავს, არამედ პარტიის საპროგრამო მოთხოვნებსაც ამკვიდრებს. რაკი განვითარებული სოციალიზმის ჩვენი საზოგადოება განვითარებული სოციალისტური დემოკრატიის საზოგადოებად იქცა, კონსტიტუციის პროექტი საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკის საერთო-სახალხო სოციალისტურ სახელმწიფოდ აცხადებს და სახელმწიფო ხელისუფლების მთავარ პრინციპად ხალხის ძალაუფლებას აკანონებს.

რით არის ძვირფასი ჩვენთვის საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის პროექტი?

უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ იგი კონცენტრირებულად გამოხატავს საბჭოთა საქართველოს მიერ განვლილ ისტორიულ, თითქმის 60-წლიან გზას;

არის რესპუბლიკის მშრომელთა მიერ მოპოვებულ ისტორიულ გამარჯვებათა პოლიტიკური და სოციალმდებლო ასპექტებით უკვდავყოფა;

არის მარქსიზმ-ლენინიზმის — ჩვენი კონსტიტუციის თეორიული საფუძვლის შემოქმედებითი გამოყენებისა და განვითარების ნიმუში.

ახალი კონსტიტუცია მოსწავლებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომ განვითარებასა და გაღრმავებას.

საბჭოთა საქართველოს ახალ კონსტიტუციაში ნათლად აისახა **საბჭოთა პოლიტიკური სისტემა** ჩვენი რესპუბლიკის კონკრეტულ-ისტორიული პირობების გათვალისწინებით.

რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტი ნათლად გვიჩვენებს საბჭოთა საზოგადოების პოლიტიკური სისტემის ძირითად ნიშნებს და წარმოაჩენს მას, როგორც სოციალისტური დემოკრატიის პრაქტიკული რეალიზაციის უტყუარ მექანიზმს. იგი, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, როგორც ყველა მოკავშირე რესპუბლიკის კონსტიტუცია, გვიჩვენებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომი განვითარების დიალექტიკურ სურათს.

კონსტიტუციის პროექტის ამოსავალი წერტილია დებულება, რომ დემოკრატიის შემდგომი განვითარება მომწიფებული სოციალიზმის კანონზომიერებაა და ამავე დროს რესპუბლიკის, ისევე როგორც მთელი საბჭოთა პოლიტიკური სისტემის, განვითარების მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს.

კონსტიტუციის პროექტი ითვალისწინებს, რომ ამ ფაქტს, რომ საბჭოთა საქართველო სსრ კავშირის — საერთო-სახალხო სახელმწიფოს განუყოფელი ნაწილია და ნათლად წარმოაჩენს საბჭოთა სახელმწიფოს არსსა და ძირითად ნიშნებს განვითარებული სოციალიზმის ეტაპზე.

ეროვნული ტრადიციის მიხედვით, საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტი არა მარტო სოციალიზმის არსებითის სოციალურ-ეკონომიკურ და პოლიტიკურ მონაპოვარს ასახავს, არამედ პარტიის საპროგრამო მოთხოვნებსაც ამკვიდრებს. რაკი განვითარებული სოციალიზმის ჩვენი საზოგადოება განვითარებული სოციალისტური დემოკრატიის საზოგადოებად იქცა, კონსტიტუციის პროექტი საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკის საერთო-სახალხო სოციალისტურ სახელმწიფოდ აცხადებს და სახელმწიფო ხელისუფლების მთავარ პრინციპად ხალხის ძალაუფლებას აკანონებს.

რით არის ძვირფასი ჩვენთვის საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის პროექტი?

უპირველეს ყოვლისა იმით, რომ იგი კონცენტრირებულად გამოხატავს საბჭოთა საქართველოს მიერ განვლილ ისტორიულ, თითქმის 60-წლიან გზას;

არის რესპუბლიკის მშრომელთა მიერ მოპოვებულ ისტორიულ გამარჯვებათა პოლიტიკური და სოციალმდებლო ასპექტებით უკვდავყოფა;

არის მარქსიზმ-ლენინიზმის — ჩვენი კონსტიტუციის თეორიული საფუძვლის შემოქმედებითი გამოყენებისა და განვითარების ნიმუში.

ახალი კონსტიტუცია მოსწავლებს სოციალისტური დემოკრატიის შემდგომ განვითარებასა და გაღრმავებას.

ახალი კონსტიტუციის პროექტის ერთ-ერთი სიახლე ისიც გახლავთ, რომ მასში პირველად არის შეტანილი დებულება საბჭოების მუდმივი კომისიების შესახებ. რესპუბლიკის უმაღლეს საბ

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუციის (ძირითადი კანონის) პროექტისა და მისი საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების შესახებ

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს საკონსტიტუციო კომისიის თავმჯდომარის ამხ. ე. ა. შევარდნაძის მოხსენება საქართველოს სსრ მეცხრე მოწვევის უმაღლესი საბჭოს რიგგარეშე მერვე სესიაზე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დასასრული

ზემოთ განხილული კარისა და თავების ცალკე გამოყოფის და მათი შინაარსის ფორმულირების დროს საკონსტიტუციო კომისია ითვალისწინებდა იმ პირველ მნიშვნელოვან წინგადადგმულ ნაბიჯებს, რომლებიც რესპუბლიკაში უკანასკნელ წლებში განხორციელდა წლიური და პერსპექტიული გეგმების შემუშავების სრულყოფისათვის. მეათე ხუთწლიანი გეგმის მთავარი მიმართულებები განისაზღვრა მეცნიერული პროგნოზირებისა და გრძელვადიანი გეგმის წინადადებათა გათვალისწინებით. მთლიანად რესპუბლიკის ხუთწლიან გეგმასთან ერთად პირველად შემუშავდა ავტონომიური რესპუბლიკების, ოლქის, ქალაქებისა და რაიონების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების კომპლექსური პერსპექტიული დავალებები, ასევე დგება წლიური გეგმებიც. შედგენილია და უახლოეს მომავალში დაინერგება ტერიტორიული კომპლექსური დაგეგმვის ახალი მეთოდიკა.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭო პერიოდულად იხილავენ რესპუბლიკის ქალაქებისა და რაიონების პერსპექტიული ეკონომიკური და სოციალური განვითარების საკვანძო საკითხებს.

ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტში ასეთი სპეციალური თავის შეტანა ხელს შეუწყობს პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ინიციატივისა და აქტიურობის მობილიზაციას მეცნიერულად დასაბუთებული გეგმების შედგენისა და წარმატებით განხორციელებისათვის, საერთოსაკავშირო ეკონომიკური პოტენციალის ამაღლებაში რესპუბლიკის წვლილის ზრდისათვის. ამისათვის აუცილებელია ყოველმხრივ ამაღლდეს საგეგმეო-ეკონომიკური მუშაობის დონე. კერძოდ, რეგიონალური გამოკვლევებისა და ტერიტორიული დაგეგმვის სრულყოფის მიზნობრივ-სისტემური პროგრამის შედგენა და მისი თანმიმდევრულად განხორციელება.

III.

ჩვენი საზოგადოების პოლიტიკური და ეკონომიკური სისტემების კონსტიტუციურ სტატუსზე, მათ ეფექტიან მოქმედებაზეა დამოკიდებული პარტიის ფართო სოციალური პროგრამის განხორციელება, საბჭოთა ხალხის მატერიალური და კულტურული კეთილდღეობა.

რესპუბლიკის კონსტიტუცია, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, დიდ ყურადღებას უთმობს სახელმწიფოს სოციალური პოლიტიკის საფუძვლებს.

იგი ხელმძღვანელობს იმ დებულებით, რომ მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობისა და ინტელიგენციის ურთვეი კავშირი სსრ კავშირის, და მაშასადამე საბჭოთა საქართველოს, **სოციალური საფუძველია,** ხოლო სკკპ საპროგრამო მოთხოვნა **უკლასო საზოგადოების** აშენების შესახებ ჩვენი სახელმწიფოს მოღვაწეობის მთავარი მიმართულებაა.

საბჭოთა კონსტიტუცია, საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუცია ყველა პირობას ქმნიან პარტიის ისეთი საპროგრამო მოთხოვნების განსახორციელებლად, როგორიც არის სოციალურად ერთგვაროვანი საზოგადოების ჩამოყალიბება, ფიზიკურ და გონებრივ შრომას შორის, ქალაქსა და სოფელს შორის არსებითი განსხვავების დაძლევა, საბჭოთა ერებისა და ეროვნებების აყვავება და დაახლობა და სხვა.

ჩვენი სოციალური პოლიტიკის ცენტრში დგას ადამიანი. „ყველაფერი ადამიანისათვის, ყველაფერი ადამიანის კეთილდღეობისათვის!“ — ეს ჰუმანური ლოზუნგი წითელ ზოლად გასდევს მთელ კონსტიტუციას, რომელიც ყველა პირობას ქმნის ყველა მოქალაქის შემოქმედებითი ძალების, ნიჭისა და უნარის გაფურჩქვნისათვის.

კონსტიტუცია განსაკუთრებულ გარანტიებს ქმნის ახალგაზრდობის სულიერი და ფიზიკური განვითარებისათვის.

პარტიის ფართო სოციალური პროგრამა და საბჭოთა სახელმწიფოს კონსტიტუციური პროგრამა სოციალურ სფეროში ერთმანეთს ჰარმონიულად ერწყმის, ერთ მიზანსა და ერთ ამოცანას ემსახურება.

კონსტიტუცია ქმნის ჯანდაცვის, მომსახურების სფეროს, კომუნალური მეურნეობის შემდგომი ზრდის ყველა პირობას.

საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუცია განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს სახალხო განათლების, კულტურის და მეცნიერების დარგში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებისათვის სათანადო გარანტიების შექმნას.

ჩვენი ამოცანა ის არის, რომ მაქსიმალურად გამოვიყენოთ პირობები და გარანტიები, რომლებსაც ახალი კონსტიტუცია იძლევა მეცნიერების, სახალხო განათლების, სამეცნიერო კადრების მომზადების, სახალხო მეურნეობაში მეცნიერების მიღწევების დანერგვის საქმეში და მთელ რიგ სხვა დარგებში.

კონსტიტუცია ყველა პირობას ქმნის ლიტერატურისა და ხელოვნების შემდგომი განვითარებისათვის.

ნიშანდობლივია, რომ როგორც ჩვენი ქვეყნის, განვითარებული სოციალიზმის ქვეყნის კონსტიტუციაში, ისე საქართველოს კონსტიტუციის პროექტში შეტანილია სპეციალური თავი „სოციალური განვითარება და კულტურა“, რომელიც როგორც მოგეხსენებათ, ჩვენი საზოგადოებრივი წესწყობილებისა და პოლიტიკის საფუძველს ახასიათებს.

ამ თავის 25-ე და 27-ე მუხლები მოიცავს ადამიანის ჰარმონიული სრულყოფის ყველა მხარეს და კიდევ ერთხელ ნათელყოფს კომუნისტური პარტიის მზრუნველობასა და გამახვილებულ ყურადღებას იმაზე, რომ ჩვენი საზოგადოების თითოეული წევრი ამაღლდეს კომუნისტურ საზოგადოებრივ ურთიერთობათა დონემდე.

ეს ზრუნვა და ყურადღება პარტიის პოლიტიკა და პრაქტიკაა, რომელსაც სათავე ჯერ კიდევ ვ. ი. ლენინმა დაუდო.

დეპუტატებს მოეხსენებათ, რომ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი ყოველთვის დიდ ყურადღებას უთმობდა ადამიანისა და მისი მრავალმხრივი განვითარების პრობლემებს. ამ დეგიზითა და ნიშნით ჩატარდა საქართველოს კომპარტიის XXV ყრილობა.

ეთიკური თვალსაზრისი, როგორც ცნობილია, უმნიშვნელოვანესი ადამიანური თვალსაზრისია. იგი მოითხოვს ადამიანის განხილვას უმაღლეს მიზნად და უმთავრეს ღირებულებად. ამ სულისკვეთებით არის გაჟღენთილი კომუნისტური იდეოლოგიისა და მსოფლმხედველობის ყველა უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტი — პარტიის პროგრამა და საბჭოთა კონსტიტუცია. პარტია გვასწავლიდა, რომ, თუ ბურჟუაზიული საზოგადოების ღირებულებითი კერპია კაპიტალი, ხოლო ადამიანი ფაქტიურად არის საშუალება და იარაღი „კაპიტალის დაგროვებისათვის, ჩვენი საზოგადოება თავდაყირა აყენებს ასეთ ბურჟუაზიულ ღირებულებათა ორიენტაციას: ჩვენთვის ადამიანია უმაღლესი მიზანი, ყველაზე ძვირფასი კაპიტალი, ხოლო ყველაფერი დანარჩენი განიხილება ადამიანის კეთილდღეობის საშუალებად და იარაღად. ეს არის ის რეალური, მებრძოლი, რეგოლუციური **ჰუმანიზმი,** რომელიც მარქსიზმმა კომუნიზმის არსად და აკენტესენციად მიიჩნია.

მარქსისტული ჰუმანიზმის ეს პრინციპი მსჯელაეს ახალი კონსტიტუციის პროექტის ყოველ მუხლს და ყოველ დებულებას. ჰუმანიზმის რეალური დამკვიდრების დონე და მასშტაბი, როგორც ცნობილია, ასახავს და გამოხატავს ხალხისა და ქვეყნის კულტურული ეროვნული ურთიერთობის დონეს. ჩვენი რესპუბლიკის მშრომელთა ზნეობრივი კულტურა, მისი მორალური კეთილშობილება ადეკვატურად არის ასახული ახალ კონსტიტუციაში, იგი ფიქსირებულია როგორც მნიშვნელოვანი მიღწევა და ისტორიული მოგება ხალხის სულიერი აღორძინების გზაზე.

ჰუმანიზმი რომ ადამიანისათვის ზრუნვა, მისი დაფასება და პატივისცემაა — ეს ყველაზე კარგად ვლინდება ხალხთა ლენინური მეგობრობისა და ინტერნაციონალური სულისკვეთების ცხოველმყოფლობაში. სწორედ ინტერნაციონალიზმია მარქსისტული ეთიკური მსოფლგაგების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ნიშანი, რაც წითელ ზოლად გასდევს კონსტიტუციის პროექტის ყოველ მუხლსა და ყოველ დებულებას.

ინტერნაციონალიზმი ჩვენი ეპოქის ერთ-ერთი უმაღლესი მიღწევაა და მას თვალსაჩინოთ უნდა გავუფრთხილდეთ.

მაგრამ ჰუმანიზმითა და ინტერნაციონალიზმით არ ამოიწურება ახალი **კონსტიტუციის ეთიკურ-პოლიტიკური ასპექტი.** თუ ჰუმანიზმისა და ინტერნაციონალიზმის ცნებებში მთავარი და გადამწყვეტი იყო თანასწორობა და სამართლიანობა, ამ ღირებულებათა ჰარმონიული შეზამებისა და სინთეზის ორგანიზაციული პრინციპია დემოკრატიზმი. საამაყოა იმის შეგნება, რომ ჩვენი კონსტიტუციის პროექტს, საბჭოთა კონსტიტუციის მაგალითისამებრ, თვით ბოლომდე გასდევს გაღრმავებული და გაფართოებული დემოკრატიზმის სულისკვეთება. ამასთანავე კონსტიტუცია საქვეყნოდ აღიარებს დემოკრატიის შემდგომი სრულყოფის აუცილებლობას.

საბჭოთა დემოკრატიის ერთ-ერთი სპეციფიკა ის არის, რომ იგი ყველაზე პროგრესული კლასების — მშრომელებისა და მთელი ხალხის ძალაუფლების გამოხატულებაა.

ჩვენი დემოკრატია პრაქტიკული შრომითი შედეგებით აფასებს მოქალაქეთა ღვაწლს, დამსახურებას, რაც საფუძვლად ედება მათი შრომის მატერიალურ ანაზღაურებას და მორალურ დაფასებას. მაგრამ ყველა სხვა დემოკრატიისაგან განსხვავებით საბჭოთა დემოკრატია ადამიანის პიროვნულ ღირსებას ზომავს არა მარტო მისი შრომის შედეგების მიხედვით, არამედ მისი საზოგადოებრივ მოტივაციებისა და მორალური შეგნების მიხედვითაც, ჩვენი ზნეობის თვალსაზრისით ერთნაირი პიროვნული ღირსება და ადამიანური თავმოყვარეობა აქვს ყველას, ვინც კეთილსინდისიერად ასრულებს თავის მოვალეობას საზოგადოებრივ წინაშე და აკეთებს იმის, რაც მას შეუძლია.

IV.

პარტიის ლოზუნგი — „ყველაფერი ადამიანისათვის, ყველაფერი ადამიანის კეთილდღეობისათვის!“ — ნათელ ხელმესაზებ გამოხატულებას პოულობს კონსტიტუციის იმ მუხლებში, რომლებშიც გამოკვეთილია სახელმწიფოსა და პიროვნების კონსტიტუციური ურთიერთობა.

ცნობილია, რომ საბჭოთა კონსტიტუციაში გამოცხადებულია ყველა მოქალაქის თანასწორობა კანონის წინაშე, ყველა ეროვნებისა და რასის თანასწორობა, ხორცშესხმულია ქალთა და მამაკაცთა თანასწორუფლებიანობის პრინციპი.

საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუცია რესპუბლიკის მოქალაქეებს ანიჭებს განვითარებულ სოციალიზმამდე ისტორიაში არნახულ უფლებებს, თავისუფლებებსა და მოვალეობებს.

საკონსტიტუციო კომისია ითვალისწინებდა, რომ უფლებები, თავისუფლებანი და მოვალეობანი დიალექტიკურ კავშირშია.

არ არსებობს უფლებები მოვალეობის გარეშე და მოვალეობა — უფლების გარეშე. არსებობს შრომის უფლება, მაგრამ შრომა იმავე დროს მოვალეობაც არის. იგივე ითქმის სხვა უფლებებსა და მოვალეობებზე. ისინი ერთმანეთისაგან არ არის იზოლირებული, განცალკევებული, მოწყვეტილი. უფლება და მოვალეობა ქმნის ერთიან სინთეზს.

ამავე დროს კონსტიტუცია გამორიცხავს უფლება-მოვალეობათა გამოყენებას სახელმწიფოს, საზოგადოებისა და სხვა პიროვნებათა საზიანოდ.

როგორია მოქალაქეთა უფლებამოვალეობების სისტემა, რომელიც ჩამოყალიბებულია საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუციის პროექტში?

უპირველეს ყოვლისა **სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების შესახებ.** კონსტიტუცია ანიჭებს რესპუბლიკის ყველა მოქალაქეს შრომის, დასვენების, ჯანმრთელობის დაცვის უფლებას, სიბერის, ავადმყოფობის, შრომის უნარისა და მარჩენალის დაკარგვის გამო მატერიალური უზრუნველყოფის, საცხოვრებელი ფართობით სარგებლობის უფლებას.

კონსტიტუცია რესპუბლიკის მოქალაქეებისაგან აკისრებს შემდეგ სოციალურ-ეკონომიკურ მოვალეობებს: იშრომოს კეთილსინდისიერად, გაუფრთხილდეს და აამაღლოს სოციალისტური საკუთრება, დაიცვას ბუნებრივი სიმდიდრე.

როგორია ამ უფლება-მოვალეობათა გარანტიის საფუძველი? კონსტიტუცია გარანტიის საფუძვლად აცხადებს **წარმოების სოციალისტურ წესს.**

ეს ერთი.

მეორე. რა უფლებანი და მოვალეობანი აქვთ რესპუბლიკის მოქალაქეებს საბჭოთა საქართველოს ახალი კონსტიტუციის პროექტის მიხედვით კულტურის დარგში?

განათლების, კულტურის მიღწევებით სარგებლობის უფლება, შემოქმედების თავისუფლება.

და ამავე დროს ყოველი მოქალაქე ვალდებულია დაიცვას კულტურული ღირებულებანი, კულტურის საუნჯე.

მესამე, რესპუბლიკის კონსტიტუცია, ხელმძღვანელობს რა საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციით, ანიჭებს ყოველ მოქალაქეს ისეთ **პოლიტიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს,** როგორიც არის სახელმწიფოსა და საზოგადოების საქმეთა მართვაში მონაწილეობის უფლება, სახელმწიფო ორგანოებში წინადადებათა შეტანისა და ნაკლოვანებათა კრიტიკის უფლება, სიტყვის, კრებებისა და დემონსტრაციების თავისუფლება, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში გაერთიანების უფლება.

ამავე დროს კონსტიტუცია მოქალაქეებისაგან მოითხოვს სახელმწიფოს ინტერესების დაცვას, მისი ძლიერებისა და ავტორიტეტის ამაღლებას, საშობლოს დაცვას და შეიარაღებულ ძალებში სამსახურს, საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისათვის ხელმეწყობას.

მეოთხე. რესპუბლიკის კონსტიტუცია მოქალაქეებს ანიჭებს **ისეთ პირად უფლებებსა და თავისუფლებებს,** როგორიც არის ოჯახის სახელმწიფოებრივი დაცვა, პიროვნების, საცხოვრებლის, მოქალაქეთა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა, მიმოწერის, ტელეფონითა და ტელეგრაფით სარგებლობის საიდუმლოს დაცვა, ადამიანური ღირსების, სიცოცხლის, ჯანმრთელობის, პირადი თავისუფლების და პირადი ქონების სასამართლო წესით დაცვა.

საბჭოთა სახელმწიფო მოვალეა დაიცვას მოქალაქეთა პირადი უფლებები და თავისუფლებანი.

მეხუთე. რესპუბლიკის ყოველი მოქალაქე მოვალეა დაიცვას სსრ კავშირის კონსტიტუცია, საბჭოთა კანონები, სოციალისტური საერთო ცხოვრების წესები, სხვა პირთა უფლებები და კანონიერი ინტერესები, მშობლები მოვალენი არიან იზრუნონ ბავშვების აღზრდისათვის, შვილები — თავიანთი მშობლებისათვის.

რესპუბლიკის ყოველი მოქალაქის ინტერნაციონალური კონსტიტუციური ვალია ხელი შეუწყოს საბჭოთა კავშირის, სოციალიზმის ქვეყნების, მსოფლიოს ხალხთა მეგობრობის შემდგომ განმტკიცებას.

V.

კონსტიტუციაში დიდი ადგილი უჭირავს საქართველოს სსრ ეროვნულ-სახელმწიფო და ადმინისტრაციულ-ტერიტორიულ წყობას.

საბჭოთა საქართველოს კონსტიტუცია ხელმძღვანელობს სსრ კავშირის საერთო საკავშირო ინტერესებისა და თითოეული საბჭოთა რესპუბლიკის ინტერესების შეზამების პრინციპებით.

რესპუბლიკის კონსტიტუცია, ისევე როგორც სსრ კავშირის კონსტიტუცია, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა განიხილავს როგორც სუვერენულ სახელმწიფოებრივ ერთეულ, ეროვნული საკითხის გადაწყვეტის, ხალხთა თანასწორუფლებიანობის უზრუნველყოფისა და სოციალიზმის მშენებლობის უმნიშვნელოვანეს პირობას წარმოადგენდა წინათ ჩაგრული ერების პოლიტიკური დამოუკიდებლობის, ე. ი. ცალკე ეროვნული სახელმწიფოებრიობის შექმნის უფლების პრაქტიკული განხორციელება. ვ. ი. ლენინი მიუთითებდა, რომ ეროვნული სახელმწიფოს აშენების გარეშე არ არსებობს გზა ერების ნებაყოფლობითი დაახლოებისა და ძმური კავშირისაკენ.

ერთა თვითგამორკვევის მარქსისტულ-ლენინურმა ლოზუნგმა თავისი პრაქტიკული განხორციელება სწორედ ხალხთა ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ მშენებლობაში პოვა. ჩვენს ქვეყანაში ჩამოყალიბდა ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი მშენებლობის ოთხი ძირითადი ფორმა — საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა, ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა, ავტონომიური ოლქი და ავტონომიური ოკრუგი.

1921-1922 წლებში საქართველოს სსრ შემადგენლობაში შეიქმნა სამი ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ერთეული: აფხაზეთის ასსრ, აჭარის ასსრ და სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქი. საინტერესოა აღინიშნოს, რომ რუსეთის ფედერაციის შემდეგ მოკავშირე რესპუბლიკებს შორის საქართველოს სსრ მოიცავს ყველაზე მეტ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ წარმონაქმნს.

მოკავშირე რესპუბლიკათა სახელმწიფოებრიობა — ეს ჩვენი პოლიტიკური ცხოვრების რეალობაა. კონსტიტუციური სახელმწიფოებრიობა საშუალებას გვაძლევს განვახორციელოთ დიდი პოლიტიკური, ეკონომიკური, კანონმდებლობითი და ადმინისტრაციული ფუნქციები სსრ კავშირის და რესპუბლიკის კონსტიტუციების ჩარჩოებში. დაეგეგმვის, წარმოების, გასაღების, კულტურის, განათლების დარგებში რესპუბლიკა გვევლინება როგორც სუვერენული, სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნი, ახორციელებს ეკონომიკურ, პოლიტიკურ კულტურულ და სხვა სახელმწიფოებრივ ფუნქციათა სრულ კიკლს.

სახელმწიფოებრიობა ამავე დროს არ უნდა ჩაითვალოს რაღაც თვითმიზნურ, განყენებულ ცნებად. იგი უფრო საშუალებაა ხალხის კეთილდღეობისათვის ბრძოლისა.

ჩვენი მოვალეობა ის არის, რომ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის, საბჭოთა მთავრობის მაგალითის მიხედვით დღენიადაგ ვიზრუნოთ რესპუბლიკაში შემავალ ავტონომიურ ფორმირებათა ბედზე, აფხაზეთის, აჭარის, სამხრეთ ოსეთის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ განვითარებაზე. ცნობილია, თუ როგორი მაღალი შეფასება მისცა საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა საქართველოს კომპარტიის მიერ ამ მხრივ გაწეულ მუშაობას. საქმით უნდა გავამართლოთ ეს შეფასება.

ჩვენი რესპუბლიკის ახალი კონსტიტუციის პროექტი საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ფორმა-გრეხილ. საზოგადოებრივ ცხოვრებაში სახელმწიფო ხელისუფლების წარმატებით განხორციელება დამოკიდებულია სახელმწიფო მეექანიზმის ბუნებაზე და თანამდებობის პირთა ცოდნასა და უნარზე, მათს პოლიტიკურ და საქმიან თვისებებზე.

საზოგადოებისათვის ყველაზე საშიშია, როცა თანამდებობის დაკავებისათვის იბრძვის და ზოგჯერ ამას კიდეევაც ახერხებს ადამიანი, რომელსაც არც ცოდნა და ნიჭი, არც საამისო ავტორიტეტი და უნარი არ გააჩნია.

ჩვენს რესპუბლიკაში თანამდებობის პირთა სწორად შერჩევისა და დაწინაურების საქმეში განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მიერ მიღებულ დადგენილებას პრტექციონიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ. ამ დადგენილების შესაბამისად უკანასკნელ პერიოდში თანამდებობის პირთა შერჩევის საქმეში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ეკრეთ წოდებულ რეკომენდაციებს, რომლებიც ემყარება თანამდებობაზე დასანიშნ პირთა ობიექტურ შეფასებას.

სახელმწიფო ზოგადი ცნებაა, მისი რთული მექანიზმის შეუფერებელ მუშაობას უზრუნველყოფენ ადამიანები. თანამდებობის პირებმა ყველაფერი უნდა გააკეთონ იმისათვის, რომ მოქალაქეებმა მთლიანად და სრულყოფილად ისარგებლონ იმ სკეთით, რომელსაც საბჭოთა სახელმწიფო ადუთქვამს მათ. სახელმწიფოსა და საზოგადოების წინაშე მოქალაქეთა ვალდებულებების შესრულების ხმაურალებრივი ფორმები ძალიან კარგად არის დამუშავებული ჩვენში, მაგრამ უფრო უკეთესად უნდა დამუშავდეს საბჭოთა მოქალაქეების უფლებების განხორციელების ეფექტიანი სამართლებრივი ფორმები.

საყოველთაოდ ცნობილი ის დიდი საზოგადოებრივი ძვრები, ის დიდი სასიკეთო გარდაქმნები, რომლებიც ჩვენს რესპუბლიკაში ხორციელდება საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გადწყვეტილებათა შესაბამისად.

მიზანდასახული, თანმიმდევრული და პრინციპული ბრძოლა, რომელიც მიმდინარეობს რესპუბლიკაში სახელმწიფო დისციპლინის განმტკიცებისათვის, ორგანიზებულობისა და პასუხისმგებლობის ამაღლებისათვის პარტიული, სახელმწიფო და სამეურნეო აპარატის ყველა რგოლში, თავის შესანიშნავ გამოხატულებას პოულობს საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ახალ კონსტიტუციაში.

VI.

საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის განხილვაში, რომელშაც ორ კვირაზე მეტ ხანს გასტანა, მონაწილეობა მიიღო რესპუბლიკის 3 მილიონმა მოქალაქემ ანუ პრაქტიკულად საქართველოს სს რესპუბლიკის მთელმა მოზრდილმა მოსახლეობამ.

ჭშრომელებმა დიდი ინტერესი გამოიჩინეს რესპუბლიკის ძირითადი კანონისადმი და კრებებზე ერთსულოვნად მოიწონეს კონსტიტუციის პროექტი. საქართველოს სსრ კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვა ადასტურებს, რომ ჩვენ ბევრი ვიფიქრეთ ამ მუხლის შესახებ, ბევრი ვითათბირეთ; არა ერთი და ორი საკულისმო წინადადება შემოვიდა ამ საკითხთან დაკავშირებით. ჩვენ ჩავატარეთ საზოგადოებრივი აზრის შესწავლა მუშების, კოლმეურნე გლეხობის, ინტელიგენციის წარმომადგენლთა შორის, ჩვენ შევისწავლეთ საზოგადოებრივი აზრი სტუდენტობაში, საერთოდ ახალგაზრდობაში.

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტი, საკონსულტაციო კომისია, ხელმძღვანელობენ რა მემკვიდრეობითობის პრინციპით და გამოდიოდნენ რა ჩვენი საზოგადოებისა და კონსტიტუციის დემოკრატიული ბუნებიდან, ამ სესიისათვის მზადების პერიოდში, კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების გათვალისწინებით მივიღეს იმ დასკვნამდე, რომ მზანშეწონილია შევინარჩუნოთ მოქმედი კონსტიტუციის ცნობილი ფორმულირება, რომელიც ქართულ ენას სახელმწიფო ენად აცხადებს.

ვფიქრობთ, ამაში მხარს დაგვჭერს რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭო.

როცა ასეთი წინადადება შევიმუშავეთ, მხედველობაში გვქონდა ის ფაქტიც, რომ ქართული ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადება ჩვენს საკონსტიტუციო პრაქტიკაში დამკვიდრებულია ჯერ კიდევ 1922 წლიდან, საბჭოთა საქართველოს პირველი კონსტიტუციის მიღების დროიდან.

ამასთან ერთად ჩვენ, როგორც ეს უკვე ჩამოყალიბდა საქართველოს კომუნისტური პარტიის მოღვაწეობის პრაქტიკაში, ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ იმისათვის, რომ ჩვენს რესპუბლიკაში უზრუნველყოფილ იქნეს ყველა ხალხის, ყველა ერის, ყველა ენის, თანასწორობა, თანასწორუფლებიანობა, როგორც ამას ვ. ი. ლენინი მოითხოვდა. მზრუნველი სახელმწიფოებრივი დამოკიდებულება უნდა გამოვიჩინოთ ებზაური ენისადმი, ოსური ენისადმი, იმ ენებისადმი, რომლებსაც იყენებენ ჩვენს რესპუბლიკაში მცხოვრები სხვა ეროვნებათა წარმომადგენლები: სომხები, აზერბაიჯანელები და ა. შ.

კვლავ უნდა ვუთხრათ ჩვენს მშობელ ხალხს, ჩვენს ახალგაზრდობას, დედაენის შესწავლასთან ერთად, მშობლიური ენის პატივისცემასთან ერთად, მის დაუფლებასთან ერთად, თუ ჩვენ გვინდა მუდამ გავდიოდეთ დიდ სინათლეზე, თუ ჩვენ გვინდა დავეუფლოთ მეცნიერების მიღწევებს, დაკავშირებული ვიყოთ თანამედროვე მსოფლიო ცივილიზაციასთან, აუცილებელია კვლავაც და კვლავაც პატივს ვცემდეთ, ვსწავლობდეთ დიდი რუსი ხალხის შესანიშნავ და მდიდარ ენას, რუსულ ენას.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო კომისიამ მიიჩნია, რომ 75-ე მუხლი უნდა ჩამოყალიბდეს შემდეგნაირად:

პირველ ყოვლისა, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ენად ცხადდება ქართული ენა.

შემდეგ ამისა, უნდა განვითარდეს მოქმედი კონსტიტუციის შესაბამისი მუხლი დებულებით იმის შესახებ, რომ საქართველოს სს რესპუბლიკა ახორციელებს სახელმწიფო ზრუნვას ქართული ენის ყოველმხრივი განვითარებისათვის და უზრუნველყოფს მის ხმარებას სახელმწიფო და საზოგადოებრივ ორგანოებში, კულტურის, განათლებისა და სხვა დაწესებულებებში.

და ბოლოს. საქართველოს სს რესპუბლიკაში უზრუნველყოფილია თავისუფალი ხმარება რუსული და სხვა ენებისა, რომლებთაც მოსახლეობა სარგებლობს. იგულისხმება, რომ რაიმე შეზღუდვა ამა თუ იმ ენის მიმართ არ დაიშვება.

ინტერესმოკლებული არ იქნება აღინიშნოს, რომ რესპუბლიკის კონსტიტუციის პროექტის საყოველთაო-სახალხო განხილვის შედეგების საკონსტიტუციო კომისიისეული შეფასებების სისწორეს აადასტურებს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტთან არსებული საზოგადოებრივი აზრის საბჭოს სპეციალური საინტერესო გამოკვლევები, რომლებიც თვით განხილვის პროცესში ჩატარდა.

რესპუბლიკის პირობებში პირველად მოეწყო კონკრეტულ-სოციოლოგიური გამოკვლევები კონსტიტუციის პროექტის განხილვასთან დაკავშირებით. ამ გამოკვლევებმა გვიჩვენეს საზოგადოებრივი აზრის მეცნიერულად დასაბუთებული მეთოდიკით შესწავლის დიდი მნიშვნელობა მუშათა კლასის, კოლმეურნე გლეხობის, ინტელიგენციის, ახალგაზრდობის მასებში კონსტიტუციის დებულებათა ბრძოლებიდან მშრომელთა მასების პოლიტიკური მობილიზაციის საქმეში.

ამხანაგო დეპუტატებო!

დღეევანდელი დღე საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ახალი კონსტიტუციის მიღების წინადღეა. ხვალიდან იგი იწყებს ცხოვრებას და მუშაობას ხალხის, რესპუბლიკის, ქვეყნის, კომუნიზმის საკეთილდღეოდ. მაგრამ კონსტიტუცია, თუმცა იგი დიდად პატივსაცემი და სათაყვანებელი დოკუმენტია, ავტომატურად რიდი მოქმედებს. იმისათვის, რომ რესპუბლიკის ძირითადი კანონის ყოველი მუხლი და დებულება ხორცშესხმული და სისხლსავსე აღმოჩნდეს, ცოცხალ პრაქტიკას ემსახურებოდეს, საკადაღებო ენერგიას ყველა ყველასათვისა და თითოეულისათვის, საჭიროა პარტიული, სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, შრომითი კოლექტივების, ყოველი მოქალაქის ცდა და მონდომება, დიდი და მრავალმხრივი ღონისძიებანი.

ხვალიდან საქართველოს ყოველი მოქალაქის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის დეკანედან უნდა იქცეს მოწოდება: იყავ ერთგული შენი პარტიისა, იყავ ერთგული შენი დიდი და ძლეველი საბჭოთა ქვეყნისა, მისი კონსტიტუციისა, რომელიც ფუძეა ყველა ხალხის, ყველა რესპუბლიკის კეთილდღეობისა, ეცადე საბჭოთა საქართველოს წვლილის ადიდება დიდი სამშობლოს ეკონომიკურ, შეცნიერულ და კულტურულ პოტენციალში. იყავ ერთგული შენი რესპუბლიკის კონსტიტუციისა, ამრავლე საქართველოს მატერიალური და სულიერი სიმდიდრე, ასახელე სამშობლო შენი!

საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის სახელმწიფო ჰიმნის ტექსტში ნათქვამია:

კომუნიზმის მზე დაგვნათის
კაშკაშა, მოელვარეო,
იდიდე მრავალჟამიერ
ჩემო სამშობლო მხარეო!

დიე, ჩვენმა თავადდებულმა შრომამ პარტიის საკეთილდღეოდ, ჩვენი დიადი სამშობლოს საკეთილდღეოდ კიდევ უფრო ალაყაფოს და განავითაროს საბჭოთა რესპუბლიკების ძმურ ოჯახში ჩვენი სათაყვანებელი მიწა-წყალი, საბჭოთა საქართველო!

დიდება საბჭოთა საქართველოს და მის სახელოვან მშრომელებს!

გაუმარჯოს საქართველოს სსრ ახალ კონსტიტუციას!

გაუმარჯოს ხალხთა ლენინურ მეგობრობას!

დიდება საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიას — ჩვენი ეპოქის გონებას, პატიოსნებასა და სინდისს, ყველა ჩვენი გამარჯვების სულისჩამდგმელსა და ორგანიზატორს, მის ლენინურ ცენტრალურ კომიტეტს ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე ბრეჟნევის მეთაურობით!

გელოდ ჩვენს სპექტაკლებზე

ქუთაისის საოპერო თეატრის გასტროლები თბილისში

თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის ქუთაისის ფილიალს გაისად დეკემბერში არსებობის ათი წელი უსრულდება. ამ ხნის მანძილზე თეატრმა 23 სხვადასხვა სპექტაკლი — ოპერა და ბალეტი წარმოადგინა. თავდაპირველად, ცხადია, იყო სიძნელეები. თეატრს არ ჰყავდა სოლისტები, ორკესტრანტები, მაჯრამ თანდათან ეს საქმეც მოწესრიგდა. დღესასთვის თეატრს 32 სოლისტი ჰყავს, გუნდში 50, ხოლო ორკესტრში 60 მუსიკოსია. თანამშრომელთა რიცხვი 350-მდე კაცია. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ბალეტის დასის საქმე ჯერ მოუგვარებელია ადგილების ნაკლებობის გამო. მაგრამ იმედი გვაქვს, რომ კულტურის სამინისტროს, ქორეოგრაფიული სასწავლებლებისა და თბილისის ოპერის თეატრის დახმარებით ეს საქმეც მალე გამოსწორდება.

მკვეთრად ამაღლდა ქუთაისის თეატრის დონე. ამ ბოლო 4-5 წლის მანძილზე თეატრში სამუშაოდ მოვიდნენ მთავარი დირიჟორი რ. ხურცილავა, მთავარი რეჟისორი ვ. ნიკოლაძე, მთავარი მხატვარი თ. არსენიძე, რომლებმაც დირიჟორებთან თ. კობახიძესთან, ვ. ჭუმბურიძესთან, ქორმეისტერებთან ა. მაჭავარიანთან, ო. თოფურიძესთან, ქორეოგრაფ ე. გუმბერიძესთან ერთად საგრძნობლად გაუმჯობესეს თეატრის მუშაობა, რა თქმა უნდა დიდია ქალაქის ხელმძღვანელობის აქტიური მხარდაჭერის და დახმარების როლიც.

გადრმავდა შემოქმედებითი კონტაქტები თბილისის ოპერის თეატრის ცნობილ მოღვაწეებთან. ქუთაისში ახალგაზრდა მომღერლებთან კონსულტაციისათვის ხშირად ჩამოდიან ზ. ანჯაფარიძე, ნ. ანდღულაძე, მათთან ერთად მონაწილეობენ კიდეც სპექტაკლებში. ჩვენს სპექტაკლებში ხშირად გამოდიან ხოლმე აკრეთვე თ. მუშკუდიანი, თ. გურგენიძე, ნ. გოცირიძე, ნ. ნადიბაიძე, ჭინტურია, ჯოხთაბერიძე და სხვები.

დღეს ქუთაისის საოპერო თეატრს უკვე თავისი დამოუკიდებელი სახე აქვს. ფართო ყურადღების საგანი გახდა ჩვენი დადგმები „რიგოლეტო“. „ტოსკა“. „ახალგაზრდა გვარდია“ და სხვ. მაგრამ თეატრი განსაკუთრებით ამაყობს თავისი პირმშოთი — გ. ჩლაიძის ახალი ქართული ოპერა „დარისპანის გასაჭირით“. ოპერის შექმნის იდეა თეატრის მთავარ რეჟისორს ვ. ნიკოლაძეს ეკუთვნის. მანვე დაწერა ლიბრეტო, მასვე ეკუთვნის მხატვრობაც და დადგმაც. ჩვენი თეატრისათვის დიდი პატივია, რომ საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირის პლენუმზე 19 აპრილს სწორედ „დარისპანის გასაჭირი“ იქნება წარმოდგენილი თბილისის ოპერის თეატრის სცენაზე.

თეატრის შემოქმედებითს გეგმებში ძირითადია ქართული ეროვნული მუსიკის პოპულარიზაცია და განვითარება. თეატრს რეპერტუარში აქვს ქართული ოპერები „აბესალომ და ეთერი“, „დაისი“, „ქეთო და კოტე“, „ბაში-აჩუკი“, „დარეჯან ცბიერი“, „წითელქუდა“, „ბროლის ქოში“; მზადდება „დაუპატიჟებელი სტუმრები“.

კვირას, 16 აპრილს, ქუთაისის საოპერო თეატრი გასტროლებს იწყებს თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის სცენაზე. საგასტროლო რეპერტუარშია „რიგოლეტო“ (რეჟისორი — გ. გაჩეჩილაძე, მხატვარი — ი. ასკერავა), „ტოსკა“ (რეჟისორი — ვ. ნიკოლაძე, მხატვარი — ნ. გაფრინდაშვილი), „ახალგაზრდა გვარდია“ (სამივე სპექტაკლის დირიჟორია რ. ხურცილავა), „დარისპანის გასაჭირი“ (დირიჟორი — თ. ჭუმბურიძე). თეატრი მოელვარებით ეხვეწება შეხვედრას თბილისელ მაყურებლებთან. მობრძანდით ჩვენს სპექტაკლებზე!

გ. ტორონჯაძე,
თეატრის დირექტორი, საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტი.

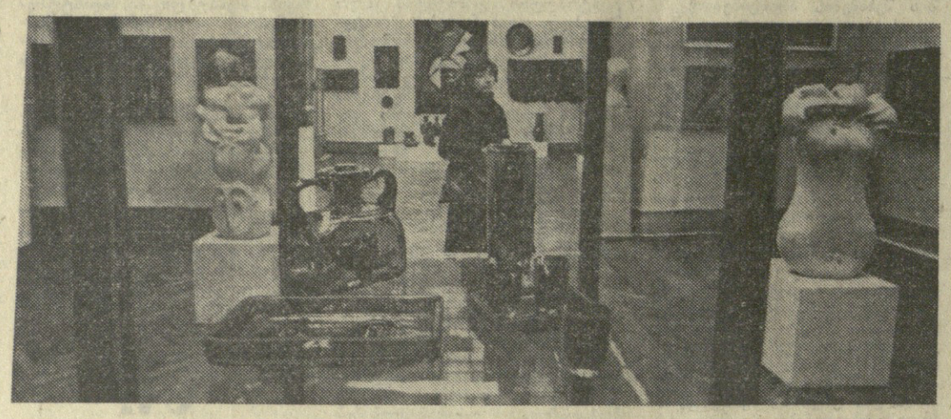

ჯ. შმიდტის გამოსვლა

ბონი, 13 აპრილი (საკდესი). დღეს ბუნდესტაგში მთავრობის განცხადება გაკეთა გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კანცლერმა ჰ. შმიდტმა, რომელმაც დიდი კმაყოფილება გამოთქვა იმასთან დაკავშირებით, რომ მაისის დამდეგს გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში ოფიციალურ ვიზიტად ჩამოვა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ლ. ი. ბრეჟნევი.

ჰ. შმიდტმა განაცხადა: საბჭოთა ხელმძღვანელის ვიზიტი მიმაჩნია იმ ფაქტის დადასტურებად, რომ საბჭოთა კავშირი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ორი ქვეყნის ურთიერთობის განვითარებას. მე მოველი, თქვა ჰ. შმიდტმა, აზრთა კონსტრუქციულ გაზიარებას არა მარტო ჩვენი ორმხრივი ურთიერთობის, არამედ ევროპაში დაძაბულობის შენელების საკითხებსა და მსოფლიო პოლიტიკის აქტუალურ პრობლემებზე. კანცლერმა აღნიშნა, რომ მისი ღრმა რწმენით, აზრთა ასეთი გაზიარება ხელს შეუწყობს იმ ორმხრივი სურვილის შემდგომ დოკუმენტურად დამკვიდრებას, რომ განაგრძონ დაძაბულობის შენელების პოლიტიკა და ხელი შეუწყონ ურთიერთგაგებას.

აშკარა მონაგმანი

როგორც უკვე ვიუწყებოდით, გასულ კვირას სოფლში სკადეს მოეხდინათ სახელმწიფო გადატრიალება, რომელიც, მოგადოშოდან მოსული ცნობების თანახმად, ოფიცერთა ჯგუფმა დაიპრო. გადატრიალების ცდა ჩაახშეს არმიის ნაწილებმა და სატანკო ქვეგანაყოფებმა.

დასავლეთის პრესის ზოგიერთი ორგანო ავრცელებს აშკარა ჭორს, თითქოს ამ მოვლენასთან რაიმე კავშირი ჰქონდეთ საბჭოთა კავშირსა და კუბას. ამ ბოროტული მონაჩმახის მიზანი ცხადია—გაამწვავონ ისედაც დაძაბული ვითარება ამ რაიონში. (საკდესი).

გამართლება არა აქვს

ვაშინგტონი, 13 აპრილი (საკდესი). შეერთებულმა შტატებმა საბოლოდაათიანი წლების დამდეგიდან ისრაელს მიაწოდეს დაახლოებით 22 ათასი კასეტიანი ბომბი, რომლებიც ისრაელის ჯარებმა გამოიყენეს ლიბანის მშვიდობიანი მოსახლეობის წინააღმდეგ, წერს გაზეთი „ვაშინგტონ პოსტი“. ტელ-ავივის მიერ ასეთი სამიში იარაღის გამოყენებამ, რომელიც ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა პირველად იხმარა ვიეტნამის ომის დროს, მსოფლიო საზოგადოებრიობის გულისწყრომა და აღშფოთება გამოიწვია.

კასეტიანი ბომბი კონტეინერია, რომელიც სავსეა უამრავი პატარა ბომბით. მაგალ თითოეული თავის მხრივ სავსეა ასობით ფოლადის ნამსხვრევით.

ისრაელისათვის კასეტიანი ბომბების მიწოდება ვანაპირობა მისმა „იმ დაპირებამ“, რომ გამოიყენებდა მხოლოდ „სამხედრო ობიექტების“ წინააღმდეგ და იმ შემთხვევაში, თუ „ისრაელს თავს დაესხმებოდა ერთ სახელმწიფოზე მეტი“. მაგრამ სამხრეთ ლიბანში აგრესიის დროს ისრაელის ავიაციამ ასეთი ბომბები დაუშინა მშვიდობიან სოფლებსა და პალესტინელ ლტოლვილთა ბანაკს.

ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო დეპარტამენტმა აღიარა, რომ ლიბანში ამ საზარელი იარაღის გამოყენება არღვევს ამერიკა-ისრაელის შესაბამის შეთანხმებას. მაგრამ, ვაშინგტონი გარდა „თხოვნისა“, რომ „უფრო ძაცარად შეზღუდონ კასეტიანი ბომბების გამოყენება, არავითარი ნაბიჯის გადადგმას არ აპირებს. ნავარაუდევია ტელ-ავივს კვლავ მიაწოდონ ეს იარაღი.

მსოფლიო დღეს

საქართველოს მხატვართა სიტყვა

საქართველოს მხატვართა კავშირის გამგეობის გაფართოებული პლენუმით დაიწყო „მხატვრის კვირეული“, რომელიც წელს ეძღვნება მონუმენტური პროპაგანდის ლენინური გეგმის მე-60 წლისთავს და მიმდინარეობს დევიზით „ხელოვნება ხალხს ეკუთვნის“.

პლენუმის გახსნისას საქართველოს მხატვართა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარემ ნ. ჯანბერიძემ აღნიშნა, რომ მონუმენტური ხელოვნება საბჭოეთის ზრუნვის საგანი გახდა მისი არსებობის პირველი დღეებიდან. 1918 წლის 12 აპრილს გამოქვეყნებული დეკრეტი მონუმენტური ხელოვნების საშუალებებით პროლეტარული რევოლუციის იდეების პროპაგანდის შესახებ დღემდე საპროგრამო დოკუმენტია საბჭოთა ხელოვნების ყველა ოსტატისათვის, და დღეს იმის მკაფიო ნიმუშია, თუ როგორ ზრუნავდნენ პარტია და დიდი ლენინი საბჭოთა ხელოვნების განვითარებისათვის. ამ დეკრეტის მე-60 წლისთავი დაემთხვა ჩვენი ხალხის ცხოვრების ღირსშესანიშნავ მოვლენას — საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუციის პროექტის ფართო განხილვას.

ქართველი ხალხის ცხოვრებაში გრანდიოზული ძვრების ერთ-ერთი მკაფიო მაგალითია ქართული სახვითი ხელოვნების განვითარების დღევანდელი დონეც.

მოხსენება „მონუმენტური პროპაგანდის მე-60 წლისთავი და ქართული საბჭოთა ხელოვნება“ პლენუმზე გაკეთა ხელოვნებათმცოდნეობის კანდიდატმა გ. ხუციშვილმა.

სახვითი ხელოვნების ოსტატებმა თ. მგოცაძემ, ნ. მეძმარიაშვილმა, ლ. მხეიძემ, გ. ოჩიაურმა და სხვებმა ილაპარაკეს ქართული მონუმენტური სახვითი ხელოვნების განვითარების გზებზე, მის დღევანდელ და ხვალინდელ დღეზე.

საქართველოს სახელმწიფო სურათების გალერეაში გაიხსნა მხატვრის კვირეულისადმი მიძღვნილი საქართველოს მხატვართა ნამუშევრების „საგაზაფხულო გამოფენა“. გამოფენა გახსნა საქართველოს სსრ მხატვართა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარემ ნ. ჯანბერიძემ.

კოლეგიებს გამოფენის გახსნა მიუღია საქართველოს სსრ მხატვართა კავშირის მდივანმა რ. თორნდიამ, რესპუბლიკის დამსახურებულმა მხატვარმა რ. ჯავრიშვილმა, სურათებს გალერეის დირექტორმა მ. ყიფიანმა და სხვებმა.

„საგაზაფხულო გამოფენაზე“ წარმოდგენილია ფერწერის, გრაფიკის, ქანდაკების, გამოყენებითი ხელოვნების 200-ზე მეტი ნამუშევარი.

გამოფენის გახსნას დაესწრო საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის კულტურის განყოფილების გამგე ა. ალექსიძე.

სურათზე: გამოფენის ერთ-ერთი კუთხე.

ა. საკაკოვის ფოტო.

„ᲨᲐᲢᲘᲚᲘ“ ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ

დღითიდღე მშვენდება და კეთილმოწყობილი ხდება ჩვენი თბილისი. მაღლა მიიწევს ხარაჩოები, ახალი სიცოცხლე ისადგურებს ქალაქის ძველად მისადგომ, ჯერ დაუსახლებელ მიდამოებში.

ნუცუბიძის ქუჩის ზემოთ მდებარე მაღლობს მშენებლები ესტუმრნენ... ძველი საფიქრელი იყო, რომ ეს ფერდობები, რომელთა ქანობი 30-35 გრადუსს აღწევს, საცხოვრებელ ტერიტორიად გამოდგებოდა. მოსახლეობის ასეთ ფერდობებზე აყვანა ხომ დიდ სიძნელეებთან არის დაკავშირებული.

მაგრამ ნუცუბიძის ქუჩის ფერდობების განაშენიანების მეტად რთული პრობლემა დიდი ფიქრისა და კამათის შემდეგ საინტერესოდ და ერეველად გადაწყვიტა „თბილქალაქპროექტის“ მეშვიდე სახელოსნომ — რესპუბლიკის დამსახურებულმა არქიტექტორმა, საკავშირო მინისტრთა საბჭოს პრემიის ლაურეატმა ოთ. კალანდარიშვილმა და რესპუბლიკის დამსახურებულმა არქიტექტორმა გ. ფოცხიშვილმა. პროექტის დამუშავებაში მონაწილეობა მიიღეს სახელოსნოს ახალგაზრდა არქიტექტორებმა და გამოცდილმა ინჟინრებმა.

„თანამედროვე კომპლექსი შატილი“ — ასე ჰქვია ამ პროექტს.

რას გვეუბნება ამ სახელწოდების შინაარსი? ამის შესახებ გვესაუბრა არქიტექტორი ოთ. კალანდარიშვილი:

ცნობილია, რომ ხევსურეთში შატილის კოშკები ურთიერთდაკავშირებული იყო გადასასვლელი ხიდებით, რომლებსაც მეხოვრებნი თავდაცვის მიზნით იყენებდნენ, მშვიდობიან პერიოდში კი სამეზობლოდ ხმაურობდნენ. არქიტექტორებმა სწორედ ეს ხალხური პრინციპი დაუდეს საფუძვლად თავიანთ პროექტს, გამამდიდრეს იგი ტექნიკის თანამედროვე მიღწევებით, მშენებლობის ახალი მეთოდებით და შექმნეს ეგრეთწოდებული „თანამედროვე შატილის“ სახე. აი, როგორ წარმოვადგენთ იგი:

სამი თექვსმეტსართულიანი კოშკი ერთმანეთთან დაკავშირებულია ერთგვარი საცალფეხო ხიდებით. ამ სამთაგან პირველი კოშკი უშუალოდ ნუცუბიძის ქუჩაზე მდებარეობს. მასში მოთავსებული ოთხი დიდი ლიფტი ნუცუბიძის ქუჩის შენობის მეთექვსმეტე სართულთან დაკავშირებს. ამ ლიფტიდან გამოსული მოქალაქეები მოხვდებიან საცალფეხო ხიდთან, რომელიც გადებულია მომდევნო ორ სახლს შორის, ამით მოსახლეობა გადავა ფერდობის უმაღლეს ბაქანზე, სადაც საცხოვრებელი სახლების მთელი კომპლექსია განლაგებული.

იქვე განსაზღვრულია კულტურისა და საყოფაცხოვრებო მოძსახურების ობიექტების მშენებლობა. აქ იქნება სკოლა, სპორტული ბაღი, გამოწვანდება ტერიტორია და 40 ჰექტარ ფერდობზე სიცოცხლე აჩქეფდეა.

„შატილის“ პირველი კორპუსის აგება მალე დამთავრდება, ფანაორენი ორი კორპუსის მშენებლობა წლეულს უნდა დაიწყოს და გაისად გადაეცეს საექსპლოატაციოდ. ასე დასრულდება ამიდან პირველი მიკრორაიონის მშენებლობა და სატრანსპორტო პრობლემაც გადაიჭრება. ამით საბჭოთა კავშირში პირველად ჩვენთან ხორცი შეეხმება ფერდობების ათვისების სანუკვარ სურვილს.

მთიანი რელიეფის ათვისების ამ საინტერესო მეთოდით დაინტერესდნენ როგორც საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა რესპუბლიკის, ისე გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკისა და ბულგარეთის სპეციალისტები. ქართველი არქიტექტორების აზრის გასაზიარებლად ისინი თბილისს ეწვივნენ, სახალხნში ეკი სგანგებო თათბირი გაიმართა ამ საკითხზე, სადაც უზენეს პროექტი „შატილი“.

ეს პროექტი არა მარტო ლამაზი და თავისებურია, არამედ იგი მოსახლეობისათვისაც მოსახერხებელია — შენობები ერთმანეთს არ ეფარება; ხალხს არ შეაწუხებს ტრანსპორტის ხმაური, ზაფხულში ჭალათან შედარებით ფერდობებზე შესამჩნევად გრილა, ფანჯრებიდან იშლება მშვენიერი ხედი. და, რაც მთავარია, ბიკოლაიერს აქვს საინტერესო ერთიანი მხატვრული სახე, თავიდან არის აცილებული განაშენიანების სტანდარტულობა. ოცი ათასზე მეტი თბილისელი დასახლდება ნუცუბიძის ფერდობებზე.

კვლავაც ემატოს ახალმშენებლობები ჩვენს დედაქალაქს!

ლ. ქინქლაძე.

საბჭოთა არმია აღზრდის სკოლა

შვილი ᲮᲐᲠᲨᲘ მსახურობს

თბილისი. ლილი და დავით მაისურაძეებს

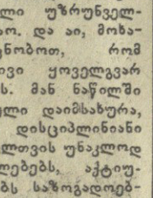

სარდლობა, პარტიული და კომკავშირული ორგანიზაციები გატყობინებენ, რომ თქვენი ვაჟი რაშაზ მაისურაძე ღირსეულად ასრულებს თქვენს მშობლიურ დარიგებას, ძალ-ღონის დაუზოგავად და მუყაითად ეუფლება იარაღსა და ტექნიკას, აქტიურად მონაწილეობს ქვეგანაყოფის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. მისთვის დამახასიათებელია მაღალი დისციპლინა, შრომისმოყვარეობა და თავმდაბლობა.

გულითად მადლობას მოგახსენებთ იმისთვის, რომ ჩვენი საძშობლოს ასეთი საიმედო დამცველი აღზარდეთ. გულწრფელად გისურვებთ შრომაში წარმატებას, ჯანმრთელობასა და ბედნიერებას.

თქვენ უფლება გაქვთ ჩვენთან ერთად იამაყოთ თქვენი ვაჟით — ჩვენი საყვარელი სამშობლოს ერთგული დამცველით.

უდიდესი პატივისცემით
სამხედრო ნაწილის მეთაური
ᲙᲐᲛᲘᲜᲙᲘ.

თბილისი. თამარ და შალვა ვეფხვიშვილებს

მშობლებისათვის ადა რა უნდა იყოს იმაზე უფრო სასახარული, თუ არა შვილის წარმატება. ნათქვამია, კარგად აღზრდილი შვილი უზრუნველყოფილი სიბერეაო. და აი, მოხარული ვართ გაცნობოთ, რომ თქვენი შვილი გივი ყოველგვარ ქებას იმსახურებს. მან ნაწილში საერთო სიყვარული დაიმსახურა, პატიოსანი და დისციპლინიანი მებრძოლია, ყოველთვის უნაკლოდ ასრულებს დავალებებს, აქტიურად მონაწილეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ჩვენმა ნაწილმა წარმატებით შეასრულა საბჭოთა შეიარაღებული ძალების მე-60 წლისთავისათვის ნაკისრი ვალდებულება. ამ მიღწევებში თქვენი შვილის წვლილიც არის, რომელმაც არა ერთი წამახალისებელი ჯილდო დაიმსახურა.

სამხედრო ნაწილის მეთაური — Ბ. ᲞᲘᲠᲘᲚᲔᲒᲘᲫᲘ, მეთაურის მოადგილე პოლიტნაწილში — Დ. ᲛᲘᲠᲝᲨᲜᲘᲙᲘ.

ᲭᲐᲓᲠᲐᲙᲘᲡ ᲛᲔᲠᲘᲓᲘᲐᲜᲔᲒᲖᲔ

ᲚᲘᲝᲜ - ᲞᲐᲘᲜᲘᲡ...

დამთავრდა საერთაშორისო ტურნირი 69 დიდოსტატის და ოსტატის მონაწილეობით. იგი მიმდინარეობდა შვეიცარიული სისტემით, 9 ტურად.

დიდოსტატი პოლუგაევსკი (სსრ კავშირი), რომელსაც 6 ტურის შემდეგ 5,5 ქულა ჰქონდა, ბოლო სამ შეხვედრაში ყაიმებს დასჯერდა. ამით ისარგებლა დიდოსტატმა ლარსენმა (დანია) და ბოლო ტურში გამარჯვების შემდეგ ნახევარი ქულით გასწრო მეტოქეს. ლარსენმა 9 პარტიაში 7,5 ქულა მოგაგროვა, პოლუგაევსკიმ — 7, მსოფლიოს ექს-ჩემპიონმა პეტროსიანმა (სსრ კავშირი) — 6 ქულა.

ᲚᲕᲝᲕᲨᲘ,..

მსოფლიო პირველობის ზონალური ტურნირის მეექვსე ტურში გულკო ერთადერთი იყო, რომელმაც „მთელი ქულა“ მოიპოვა — სავონი დაამარცხა. ბალაშოვ-ტუკმაკოვი და კოჩიევ-ბელიავსკი ყაიმზე შეთანხმდნენ. დანარჩენი პარტიები ნადაიდო.

6 ტურის შემდეგ 4 ქულით წინ არის ბალაშოვი. ვაჰახიანს 3,5 ქულა და 1 გადადებული პარტია აქვს, გულკოს — 3,5 მსოფლიოს ექს-ჩემპიონ სმისლოვსა და კუზმინს — 2,5-2,5 ქულა და თითო გადადებული პარტია.

ᲓᲝᲠᲢᲛᲣᲜᲓᲘ...

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის ამ ქალაქში დაიწყო დიდი საჭადრაკო ფესტივალი, რომელშიც ნონა გაფრინდაშვილი ძონაწილეობს. გაფრინდაშვილმა პირველი ტურის პარტია ა. გიპსლისთან (სსრ კავშირი) ყაიმით დაამთავრა, მეორე ტურში მოუგო მ. მარიანოვიჩს (იუგოსლავია), ძესამეში — ანდრეს (გფრ). ნონას 3 ტურის შემდეგ 2,5 ქულა აქვს და ტურნირს ლიდერობს.

შეჯიბრებაში მონაწილეობენ დიდოსტატები უ. ანდერსონი (ძვეცია), ა. ფაინაგო (უნგრეთი), რ. კინი (ინგლისი), საერთაშორისო ოსტატი ს. ტატაი (იტალია) და სხვები.

ᲡᲝᲩᲘ...

ᲞᲐᲒᲐᲜᲘᲡ მსოფლიო პირველობის შესარჩევ ორწრიან ტურნირში ხუთი ტურის შემდეგ 3,5-3,5 ქულით მოუპოვებენ ბოსკოელი ს. დოლმატოვი და ივანოვიელი ა. ხარიტონოვი. თბილისელ ზ. აბაშიფარაშვილსა და ფრუნზელ ლ. იურტაევს 2,5-2,5 ქულა და თითო გადადებული პარტია აქვთ.

ᲤᲔᲮᲑᲣᲗᲘ

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲚᲘᲒᲐᲨᲘ

ჩამენ უკვე ვიუწყებოდით ქუთაისის „ტორპედოსა“ და იაროსლავლის „შინიკის“ თორის 1 ლიგის ფეხბურთელთა საკავშირო ჩემპიონატის თორიგი, მეორე ტურის მატჩის შესახებ. გთავაზობთ ამ ტურის დანარჩენ მეხვედრათა შედეგებსაც: ასკ (დონის როსტოვი)-„დინამო“ (ლენინგრადი) — 4:2, „ტავრია“ (სიმფეროპოლი)-„დინამო“ (მინსკი) — 2:1, „მეტალურგი“ (ზაპოროჟიე)-„ავანგარდი“ (ვიენიუსი) — 0:0, „თერგი“ (გროზნო)-„აუზბასი“ (ტაშკენტი) — 1:0, „სპარტაკი“ (ორჯონიკიძე)-„ურალ-ცაში“ (სვერდლოვსკი) — 3:1, „პამირი“ (დუშანბე)- „ჭრილია სოფეტოვი“ (აუზბეკეთი) — 2:1, „კოლხოზჩი“ (ანდიჯანი)-„ყუბანი“ (კრასნოდარი) — 1:2.

ᲐᲕᲘᲪᲔᲚᲘ

დღეს დასავლეთ საქართველოში მოსალოდნელია ცვალებადი მოღრუბლულობა, უნალექოდ, რიონის ხეობაში იქროლებს წამში 15-20 მეტრი სიძლიერის აღმოსავლეთის ქარი, დაბლობ რაიონებში 16-21, მთებში 9-14 გრადუსი სითბო იქნება.

აღმოსავლეთ საქართველოს ცალკეულ რაიონებში მოსალოდნელია მცირე წვიმა, ზოგან ნისლი, სუსტი ქარი, ტემპერატურა 9-14, მთებში 2-7 გრადუსი სითბო.

თბილისში მოსალოდნელია ცვალებადი მოღრუბლულობა, მცირე წვიმა, სუსტი ქარი, ტემპერატურა 12-14 გრადუსი სითბო.

რედაქტორი
Დ. ᲛᲮᲔᲓᲚᲘᲨᲕᲘᲚᲘ.

ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲐ

17 აპრილი

09.00 — „ვრემია“ საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.30 — კინონარკვევი, 17.00 — მულტიპლიკაციური ფილმი, 17.30 — უმაღლეს სასწავლებელში შემსვლელთა დასახმარებლად — ქართული ენა, 18.00 — „ეროვნული ეკონომიკა“ — ფერადი, 18.05 — ბავშვებისათვის — ძოკლემეტრაჟიანი მხატვრული ფილმები: „პირველი და მეორე“ და „საკვირველი კატა“, 18.40 — ბავშვებისათვის — „ჯადოსნური საღებავი“ — ფერადი. 19.10 — „ვეუნტნიკი“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 19.30 — „საბჭოთა სახანძრო დაცვის 60 წელი“. 19.45 — „ულრავს საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატი რუსუდან გვასალია“. (მოსკოვიდან), 20.05 — „წელი მესამე — წელი დამკვრელური“ (მოსკოვიდან), 20.45 — კინოჟურნალი, 21.00 — „მოამბე“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 21.30 — კონცერტი, 22.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 22.30 — საერთაშორისო მატჩი კრივში. კუბისა და ამერიკის შეერთებული შტატების ნაკრები გუდღები — გადაცემა ჰავანადან.

18 აპრილი

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.30 — მულტიპლიკაციური ფილმი, 17.00 — უმაღლეს სასწავლებელში შემსვლელთა დასახმარებლად — ქართული ენა, 17.30 — კინონარკვევი, 17.40 — შვეიცარიული ენა, 18.10 — გაცხადებები, 18.15 — „სოციალისტური შეჯიბრების დღიური“, 18.30 — კინოჟურნალი „მეცნიერება და ტექნიკა“ № 23, 18.40 — „ეროვნული ეკონომიკა“ — ეროვნული ეკონომიკის გაძარჯვება, 21.00 — „მოამბე“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 21.30 — „ეროვნული ეკონომიკა“ — ეროვნული ეკონომიკის გაძარჯვება, 22.00 — „ეროვნული ეკონომიკა“ — ეროვნული ეკონომიკის გაძარჯვება, 22.35 — „ბატალიონი და ოინაფლოვეობა“ — ფერადი.

21 აპრილი

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა. (მოსკოვიდან), 09.30 — დოკუმენტური ფილმი, 16.55 — უმაღლეს სასწავლებელში შემსვლელთა დასახმარებლად — ქიმია, 17.25 — შვეიცარიული ფრანგული ენა, 17.55 — „ახალი კრება და კონცერტი, მიძღვნილი ვ. ი. ლენინის დაბადების 108-ე წლისთავისადმი. გადაცემა მოსკოვიდან, და თბილისიდან, ძველებენი დროს — „მოამბე“ — „საინფორმაციო პროგრამა“. — ფერადი, 22.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა. (მოსკოვიდან), 22.35 — მხატვრული ფილმი „ნდობა“. ფერადი.

22 აპრილი

Ვ. Ი. ᲚᲔᲜᲘᲜᲘᲡ ᲩᲘᲜᲝᲕᲜᲘᲡ ᲓᲦᲔ.

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.30 — კინონარკვევი (ოუსერვი), 10.00 — დოკუმეტური ფილმი, 10.10 — „ფიცი სამშობლოს“. კანტატა (მოსკოვიდან), 10.35 — „თვეთოთვის, მშობლებო!“ — „ულიანოვების ოჯახი“ — გადაცემა I (მოსკოვიდან), 11.05 — მუსიკალური პროგრამა „დილის ფოსტა“ (მოსკოვიდან), 11.35 — „საბჭოთა სახვითი ხელოვნება“ — ლენინიანა (მოსკოვიდან), 12.00 — „სპორტული მიმოხილვა“, 19.05 — „ქორეოგრაფიული ძინატურები“ — ფერადი, 19.45 — „ავეთ „პრავდის“ პოლიტიკური ძიმომხილველის ი. ჟუკოვის საუბარი საერთაშორისო თემაზე (მოსკოვიდან), 20.30 — კიხონარკვევი, 20.45 — „საქართველოს სსრ ახალი კონსტიტუცია“, 21.00 — „მოამბე“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 21.30 — ქართული ხალხური სიმღერები, 22.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 22.30 — კომედიური ფილეების ტელეფეფუტივალი — „სიცილი ეკრანზე“, ქართული მხატვრული ფილმი „ქეთო და კოტე“.

19 აპრილი

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.30 — სატელევიზიო დოკუმენტური ფილმი „ალმასის ძრიის ძიღა“, 17.00 — უმაღლეს სასწავლებელში შემსვლელთა დასახმაოელად—მათემატიკა, 17.30 — სატელევიზიო დოკუმენტური ფილმი „კარაჩინგილი“, 17.55 — გახცხადებები, 18.00 — შვეიცარიული ენა, 18.30 — მულტიპლიკაციური ფილმი, 18.50 — ოოსწავლეთათვის — კოხცერტი, 19.20 — „საერთაშორისო დღიური“, 19.35 — მოკლემეტრაჟიანი მხატვრული ფილმი „შეხვედრა კოკმლში“, 19.50 — „ფიზაი — ეუსრიგი, დისციპლინა!“ 20.30 — „საეტრადო პახორამა“, 21.00 — „ფიმამე“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 21.30 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 22.00 — „ეკონომიკა“ — ეროვნული ეკონომიკის გაძარჯვება, 22.35 — „ბატალიონი და ოინაფლოვეობა“ — ფერადი.

23 აპრილი

09.00 — „ვრემია“ — საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 09.40 — კიხონარკვევი, 09.50 — ბავშვებისათვის — სატელევიზიო შემეცხებითი ჟურნალი „კინომოზაიკა“, 10.30 — „მაღვიძარა“. (მოსკოვიდან), 11.00 — „შვეიცარიული რუსული ენა, 11.30 — მუსიკალური შეხვედება, 11.35 — ტელეკურსულეთათვის — ქართული ენა, 12.05 — მოსწავლეთათვის „ხატურნინ“ გამეორებთ ფერადი, 13.30 — „კიხოოფიშა“, 14.00 — „ნორჩ წიგნის მოყვარულთა კლუბი“, 14.30 — „მუსიკალური კიოსკი“ (მოსკოვიდან), 15.00 — „ცეროდენას ეკრანი“ (ქართულ ეიაზე), 15.20 — „საჭადრაკო სკოლა“, 15.40 — „ჯახმრთელობა“ — სატელევიზიო პროგრამა, 16.10 — „კინოს მოყვარულთათვის“, 17.15 — „ხუთწლეული — წელი მესამე“ — სატელევიზიო პროგრამა, 18.00 — „საერთაშორისო პახორამა“ (მოსკოვიდან), 18.30 — „ცირკის არენაზე“ — უნგრეთი (მოსკოვიდან), 19.00 — „ეკრანი ბრალს სდებს“, 19.30 — „კინომოგზაურთა კლუბი“ (მოსკოვიდან), 20.00 — თეატრალური ფოსტა“, 21.00 — „ფიმამე“ — საინფორმაციო პროგრამა — ფერადი, 21.30 — კონცერტი, 22.00 — „ვრემია“ საინფორმაციო პროგრამა (მოსკოვიდან), 22.35 — კომედიური ფილმების ტელეფეფუტივალი „სიცილი ეკრანზე“ — „ოპერაცია „ი“ ანუ შურიკის ახალი თავგადასავალი“. ფერადი.

ᲨᲣᲐᲦᲠᲘᲡ ᲯᲣᲠᲜᲐᲚᲘ ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲘ

— „ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲡᲙᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ“ — ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲢᲔᲚᲔᲕᲘᲖᲘᲝᲜᲘᲡ ᲞᲠᲝᲒᲠᲐᲛᲐ

ᲡᲐᲒᲐᲠᲔᲯᲠᲝᲡ ᲡᲐᲑᲣᲠᲐᲕᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲛᲙᲔᲗᲘᲗᲔᲑᲔᲚᲘ ᲥᲐᲠᲮᲐᲜᲐ

ᲥᲐᲠᲮᲜᲘᲡ ᲓᲘᲠᲔᲥᲪᲘᲐ

ᲐᲪᲜᲝᲑᲔᲑᲡ მოსახლეობას, რომ ქარხანაში დაინერ